

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

FILOZOFICKÁ FAKULTA

KATEDRA SOCIOLOGIE, ANDRAGOGIKY A KULTURNÍ ANTROPOLOGIE

ZMĚNY V PRAXI POMOCI V HMOTNÉ NOUZI PO NOVELIZACI ZÁKONA

Bakalářská diplomová práce

Obor studia: Sociální práce

Autor: Hana Skálová, DiS.

Vedoucí práce: doc. Mgr. Dan Ryšavý, Ph.D.

Olomouc 2019

Prohlašuji, že jsem bakalářskou diplomovou prací na téma „*Změny v praxi pomoci v hmotné nouzi po novelizaci zákona*“ vypracovala samostatně a uvedla v ní veškerou literaturu a ostatní zdroje, které jsem použila.

V Poříčí dne 25. 11. 2019

.....

vlastnoruční podpis

Děkuji panu doc. Mgr. Danovi Ryšavému, Ph.D., za odborné vedení práce, ochotu při poskytování cenných rad, vstřícnost, trpělivost a čas strávený při konzultacích.

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Hana Skálová, DiS.
Katedra:	Katedra sociologie, andragogiky a kulturní antropologie
Obor studia:	Sociální práce
Obor obhajoby práce:	Sociální práce
Vedoucí práce:	doc. Mgr. Dan Ryšavý, Ph.D.
Rok obhajoby:	2020

Název práce:	Změny v praxi pomoci v hmotné nouzi po novelizaci zákona
Anotace práce:	Bakalářská diplomová práce je zaměřena na změny v praxi pomoci v hmotné nouzi po novelizaci zákona. Teoretická část se zabývá na sociální zabezpečení, ve kterém se věnuji sociální pomoci. Druhá kapitola se zabývá sociální politikou od roku 1989 do současnosti a reformou sociálního zabezpečení. Další kapitola je věnována zákonu č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi. Teoretická část je ukončena veřejnou službou a její vývojem. Cílem empirické části je zjistit, zdali odpovídají změny v chování klientů záměrům novelizace zákona. Pomocí analýzy dokumentů zkoumám počet a výši příspěvků na živobytí na Úřadu práce v České Třebové od ledna 2016 do prosince 2018. Dále popisují osoby v hmotné nouzi, jak se vypořádaly s novelizací zákona.
Klíčová slova:	sociální zabezpečení, sociální politika, veřejná služba, hmotná nouze, životní minimum, existenční minimum
Title of Thesis:	Changes of material need's help in practice after the amendment of the law

<p>Annotation:</p>	<p>The bachelor diploma thesis is focused on the changes of material need's help in practice after the amendment of the law. The thesis is divided into theoretical and empirical part. The theoretical part is devoted into social security, which focus on social assistance. I also deal with social policy from 1989 to the present, the reform of social security from 1989 or the act no. 111/2006 Sb. on assistance in material need and its amendments. The aim of the empirical part is to find out changes in behavior of clients in Česká Třebová after the amendment of the law. Using analysis of documents I'm looking into amount of benefits assistance in material need. I also describe people in material need in the Česká Třebová, how they deal with the amendment, if they actively engage in the work process.</p>
<p>Keywords:</p>	<p>social security, social policy, public service, material need, living minimum, living wage</p>
<p>Názvy příloh vázaných v práci:</p>	<p>Stanovení částky živobytí; Projekty organizované ÚP; Počet výplat klientů</p>
<p>Počet literatury a zdrojů:</p>	<p>38</p>
<p>Rozsah práce:</p>	<p>71 s. (98 552 znaků s mezerami)</p>

Obsah

Úvod.....	8
1 Sociální zabezpečení	10
1.1 Sociální pomoc.....	11
2 Sociální politika od roku 1989 do současnosti	12
3 Pomoc v hmotné nouzi.....	18
3.1 Zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi.....	18
3.1.1 Novelizace zákona	18
3.2 Osoby v hmotné nouzi	19
3.3 Částka živobytí.....	21
3.4 Dávky hmotné nouze	22
3.4.1. Příspěvek na živobytí	22
3.4.2 Doplatek na bydlení.....	23
3.4.3 Mimořádná okamžitá pomoc	24
4 Vývoj institutu veřejné služby.....	25
4.1 Veřejná služba v roce 2009–2011	26
4.2 Veřejná služba v roce 2012	26
4.3 Veřejná služba od roku 2017	27
5 Empirická část.....	29
5.1 Výzkumné otázky	29
5.2 Metody výzkumu.....	30
5.3 Výzkumný soubor.....	31
5.4 Analýza a interpretace dat	33
5.4.1. Výplata příspěvků na živobytí v letech 2016–2018	33
5.4.2 Celková výše vyplacených příspěvků na živobytí.....	35
5.4.3 Analýza dokumentů klientů.....	37
5.5 Vyhodnocení.....	49
Závěr	52
Literatura a zdroje	54
Seznam použitých zkratk.....	59
Seznam grafů	59
Seznam tabulek.....	59

Seznam příloh.....	59
Přílohy.....	60
Příloha č. 1: Stanovení částky živobytí.....	60
Příloha č. 2: Projekty organizované ÚP.....	67
Příloha č. 3: Počet výplat klientů.....	71

Úvod

Téma bakalářské diplomové práce Změny v praxi pomoci v hmotné nouzi po novelizaci zákona jsem si vybrala, protože pracuji jako sociální pracovníce na Úřadu práce v České Třebové, kde se zabývám agendou hmotné nouze. Právě v ní došlo 1. února 2017 k novelizaci zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi. Hlavní změnou je dobrovolná veřejná služba, která se zintenzivňuje. Novela také poukazuje na zohlednění snahy o zvýšení příjmu vlastní prací. Měsíčně se hodnotí možnost zvýšení příjmu vlastní prací, a to zejména započítáním výdělečné činnosti u osoby nepracující, zvýšením rozsahu a intenzity výdělečné činnosti, možností vykonávat lépe placenou výdělečnou činnost, výkonem veřejně prospěšných prací či veřejné služby. Podmínka projevené snahy o zvýšení příjmu vlastní prací má následně vliv na stanovení částky živobytí a výše opakovaných dávek příspěvku na živobytí a doplatku na bydlení. Díky tomu, že pracuji na Úřadu práce, mohu tyto změny sledovat a popsat v praxi.

Cílem mé bakalářské diplomové práce je, ve srovnání s předchozím obdobím, popsat praxi uznávání dávek a změny chování žadatelů o pomoc v nouzi. Práce se zaměřuje na zvýšení příjmu vlastní prací, a to zejména započítáním výdělečné činnosti u osoby nepracující, výkonem veřejné služby a snižováním částek na životní minimum.

Teoretická část je rozdělena do čtyř kapitol. V první kapitole se věnuji politice sociálního zabezpečení zaměřené na sociální pomoc, respektive na pomoc v hmotné nouzi. Následně popisují sociální politiku od roku 1989, jelikož tento rok došlo k reformě sociálního zabezpečení. Ve třetí kapitole popisují zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, pojem hmotná nouze, částku živobytí a stručně samotné dávky hmotné nouze. Ve čtvrté kapitole se věnuji institutu veřejné služby a jejímu vývoji.

V empirické části se zabývám počtem a výší dávky v hmotné nouzi příspěvkem na živobytí na Úřadu práce v České Třebové v letech 2016 až 2018. Pomocí spisové dokumentace a aplikačního systému *OK nouze* se snažím najít odpověď na to, zdali změny v chování klientů v hmotné nouzi odpovídají záměrům novelizace zákona. Klienty jsem rozdělila do dvou skupin (jednotlivci a páry), které sleduji od prosince 2016 do prosince 2017. V praktické části popisuji uvedené osoby na hmotné nouzi v České Třebové, jak se vypořádaly s novelizací, jestli se aktivně zapojily do pracovního procesu, nebo nereagovaly či nemusely reagovat na novelizaci zákona, a jaká změna ohledně výše dávky to pro ně byla.

1 Sociální zabezpečení

Samostatná Česká republika se při svém vzniku před 26 lety přijetím Listiny základních práv a svobod, která poukazuje na to, že každý občan České republiky má právo na důstojný život, přihlásila k moderní podobě sociálního státu. Každému, kdo je v hmotné nouzi, je poskytnuta sociální ochrana. Pod sociální ochranu uvádíme sociální zabezpečení. Každý člověk má potřebu sociálního bezpečí a vyhnout se situacím ohrožujícím sociální i individuální existenci.

Večeřa (2001, s. 86) uvádí, že do sociálního zabezpečení patří právní, finanční a organizační nástroje a opatření. Jejich cílem je nahradit nepříjemné finanční a sociální důsledky různých sociálních událostí a předejít těmto událostem. Lze říci, že se jedná o aktivity sociálního státu, jejichž cílem je zabránit, aby se jedinec či rodina dostali do situací, ve kterých by bylo dotčeno jejich sociální bezpečí a důstojnost.

Podle Potůčka (1995, s. 69–71) politika sociálního zabezpečení ovlivňuje jednání jednotlivců i institucí s cílem kompenzovat nepříznivé finanční a sociální následky různých životních okolností a událostí. Sociální zabezpečení se vyvinulo ze základních životních situací a událostí týkajících se dětství a mládí, mateřství a rodičovství, nemoci a úrazu, chudoby, invalidity, stáří, smrti živitele. Sociální zabezpečení je realizováno výplatou sociálních dávek nebo poskytováním sociálních služeb. Existují dva základní typy dávek, a to dávky nahrazující výdělek v situaci, v níž není poskytován výdělek např. nezaměstnanost, nemoc nebo odchod do důchodu, a na dávky, které doplňují příjem, aby nahradily mimořádná vydání např. péči o děti.

Potůček (1995, s. 72–73) uvádí, že sociální zabezpečení se skládá ze tří základních systémů – sociálního pojištění, sociální podpory a sociální pomoci. Já se zaměřím na instituci sociální pomoci, do které patří právě hmotná nouze.

1.1 Sociální pomoc

Sociální pomoc je jedna z částí systému sociálního zabezpečení. Uplatňuje se v situacích, ve kterých pomáhá jedinci či rodině překonat ohrožující životní situaci, jež nejsou schopni vyřešit vlastními silami. Zcela nečekaně může přijít nemoc, úraz, ztráta zaměstnání, živelná pohroma nebo jakákoliv jiná nepříjemná událost a člověk, jindy zcela soběstačný, zjistí, že se o sebe neumí nebo nemůže postarat.

Krebs (2010, s. 288) poukazuje na to, že systém sociální pomoci řeší situace, v nichž jsou ohrožena práva občana, když se občan nachází v hmotné nouzi nebo když je občan v sociální nouzi a není schopen zabezpečit svoje potřeby vlastními silami. Krebs (2010, s. 38) uvádí, že zde platí princip vzájemné solidarity a subsidiarity, ve kterém je solidarita výrazem lidského porozumění. Princip subsidiarity podle Krebse znamená, že je občan povinen si nejdříve pomoci sám, ale pokud tuto možnost nemá, musí mu pomoci rodina. Pokud ani rodina nemůže pomoci, volá k pomoci jiná společenství a nakonec stát.

Sociální pomoc podle definice Gregorové a Galvase (2005, s. 268): *„Sociální pomoc zajišťuje pomoc občanům v tíživých sociálních situacích, jestliže jejich životní potřeby nejsou dostatečně zajištěny a občané sami nejsou schopni je z vážných důvodů zajistit sami, bez pomoci. Princip sociální pomoci vychází z toho, že každý by si měl v tíživé sociální situaci pomoci především sám, popř. mu má pomoci rodina a blízcí. Teprve není-li to možné, přichází ke slovu sociální zabezpečení.“*

Večeřa (2001, s. 88) uvádí, že sociální pomoc zahrnuje věcné i peněžité sociální dávky a služby. K jejich poskytnutí je nutný vznik sociální potřebnosti a individuální posouzení celkové sociální situace jedince či rodiny.

2 Sociální politika od roku 1989 do současnosti

Podoba systému sociálního zabezpečení se dobově a místně značně liší. Souvisí s hodnotami, které přijímá konkrétní společnost, a je předmětem politického soupeření a vyjednávání. V této kapitole se zaměřuji na stručnou historii sociální politiky od roku 1989, jelikož v tento rok došlo k sociální reformě sociálního zabezpečení.

Po listopadu v roce 1989 byl v Československu zahájen proces transformace, jehož hlavním cílem byla reforma jak sociální, tak ekonomická. Systém byl na dobré úrovni, pokud se jednalo o zabezpečení rodin s dětmi, ale např. v oblasti důchodů zaostával. Do té doby byl systém finančně náročný, nebyl schopen se přizpůsobit novým podmínkám (Tröster, 2013, s. 25).

V září roku 1990 byl vypracován plán sociální reformy, který byl předložen Federativnímu shromáždění. Plán byl postaven na čtyřech základních pilířích, a to na:

- politice zaměstnanosti – v roce 1991 byl schválen zákon o zaměstnanosti, který se stal základem pro vytvoření úřadů práce a pro poskytování dávek v nezaměstnanosti,
- politice v oblasti pracovních příjmů – v roce 1991 vznikl zákon o kolektivním vyjednávání nebo např. novela zákoníku práce,
- rodinné politice – vznikl zákon o rodičovském příspěvku,
- politice sociálního zabezpečení – zavedena valorizace důchodových a nemocenských dávek (Tomeš, 2010, s. 396–399).

Potůček (1995, s. 124) uvádí, že v říjnu 1991 byl přijat zákon o životním minimu. Tímto zákonem se republika zaručuje svým občanům, že jejich životní

úroveň neklesne pod hranici životního minima. Zákon tak vymezuje společensky uznanou hranici bídy. Ustanovením tohoto zákona se konkretizoval zákon o sociální potřebnosti, který byl přijat v listopadu 1991 Českou národní radou. Lze říci, že zákon o sociální potřebnosti je základním kamenem pro pozdější zákon o hmotné nouzi.

Tomeš (2010, s. 402–403) poukazuje na období první vlády Václava Klause v letech 1992–1996, kdy byla pozornost vlády věnována hlavně na rozdělení Československého státu a ekonomickou transformaci. V zájmu lidských práv se vláda zavázala pokračovat v započaté sociální reformě. Pozornost byla zaměřena na budování záchranné sociální sítě, která by chránila občany před sociálními důsledky privatizace a liberalizace. Lze sem zahrnout novelu zákona o sociální potřebnosti (č. 84a 165/1993 Sb., č. 134/1995 Sb.) a nařízení vlády o zvýšení sociálních dávek (č. 154/1993 Sb.). Vláda zvyšovala sociální dávky, aby zachovala jejich reálnou hodnotu. V letech 1996–1998 vláda Václava Klause podle programového prohlášení uvádí, že sám občan je odpovědný za své sociální postavení. Pomoc nejdříve nachází v rodině a obci. Pokud přirozené sociální mechanismy selhávají, pak nastává úloha státu, který vytváří legislativní, organizační a materiální podmínky pro zajištění základních sociálních jistot těchto občanů. Vláda se také zavazuje v pokračování realizací reformy systému sociálního zabezpečení (Klaus, 1996). Na konci roku 1997 koaliční vláda odstoupila a do voleb v roce 1998 byla nahrazena přechodnou vládou Josefa Tošovského, která připravila důležité programy v oblastech sociální politiky. Zavedla např. princip úspornosti do sociálních nákladů nebo zahájila přípravy na nové právní úpravy v oblasti zaměstnanosti, důchodového pojištění a konečného znění vládního návrhu zákona o sociální pomoci (Tomeš, 2010, s. 406).

V letech 1998–2006 působily v ČR čtyři po sobě jdoucí vlády v čele s Českou stranou sociálně demokratickou. První z nich byla vláda Miloše Zemana v letech 1998–2002. Navrhovaná opatření tehdejší vlády v sociální politice byla např. snaha o nejnižší míru nezaměstnanosti, zvýšení minimální mzdy, zvýšení kupní síly důchodů, odstranění všech forem diskriminace, úprava systému sociálních dávek a sociální pomoci, tak aby se zvýšilo vzdělávání, a tím i kvalifikace (Zeman, 1998). Vláda Vladimíra Špidly v letech 2002–2004 považovala v proevropské sociální politice za klíčové řešení boj proti nezaměstnanosti, chudobě a sociálnímu vyloučení a zdravou příjmovou politiku. Vláda připravila Národní program podpory rodin s dětmi, kde mohly rodiny využít např. novomanželské půjčky či rodinné spoření. Tyto návrhy se bohužel nepodařily zrealizovat. Pak přišla další vláda, a to Stanislava Grosse v letech 2004–2005, jejíž program byl podobný jako u předchozích vlád. Důraz byl kladen hlavně na oblast zdravotnictví. Poslední v řadě vlád České strany sociálně demokratické byla vláda Jiřího Paroubka v letech 2005–2006, která se zabývala zefektivněním struktur a funkcí služeb zaměstnanosti. Během těchto vlád byl přijat např. zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu apod. Konečně došlo i na zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, kterému se tato práce věnuje (Tomeš, 2010, s. 407–408).

Z voleb roku 2006 vzešla koaliční vláda vedená Občanskou demokratickou stranou v čele s Mirkem Topolánkem, která fungovala do roku 2009. Ve svém programu se zaměřovala na reformu důchodů a sociálního systému. V oblasti sociálních dávek chtěla vláda zpřísnit podmínky nároku na některé dávky. Upravila zákon o zaměstnanosti a hmotné nouzi tak, aby posílila motivaci zvyšovat si příjem např. rekvalifikací, veřejnou prospěšnou prací nebo účastí v projektech dalšího vzdělávání. V roce 2009 byl zaveden institut veřejné služby (Topolánek, 2006).

Vláda za Jana Fischera, která byla v roce 2009 jmenována na přechodnou dobu, se ve svém programu v sociální oblasti zavázala, že bude přijímat opatření ke zmírnění dopadu ekonomické krize na zaměstnanost, starší populaci, zdravotně postižené občany a rodiny s dětmi (Fischer, 2009).

V letech 2010–2013 působila v České republice koaliční vláda v čele s Petrem Nečasem. V tomto období došlo v oblasti dávek v hmotné nouzi k velkým změnám. Vláda se zaměřila na výši dávky v hmotné nouzi spojenou s aktivitou žadatele. Vláda se snažila prosadit rozšíření nehotovostní výplaty sociálních dávek z dávek hmotné nouze na další dávky, pokud bude nutné chránit zájmy dětí (Nečas, 2010). V této době, konkrétně v roce 2011, kdy byl ministrem práce a sociálních věcí Jaromír Drábek, byla předložena sociální reforma, která měla nabýt účinnosti od ledna 2012. Cílem reformy bylo, jak uvedl ministr, *„zjednodušení systému, jeho zlevnění i zefektivnění, rozšíření možností kontroly a v neposlední řadě také komfortnější postup pro příjemce dávek.“* (Vláda ČR, 2011). Ministerstvo práce a sociálních věcí zavedlo opatření, které sjednotilo nepojistné sociální dávky na jedno výplatní místo pod jeden orgán státní správy Úřadu práce České republiky. V oblasti hmotné nouze se zkoumala možnost zvýšení příjmu uplatněním pohledávek a prodejem či využitím majetku. Novým způsobem byl v § 18a zákona č. 366/2011 Sb. nastaven výkon veřejné služby. Více o vývoji veřejné služby je popsáno v kapitole 4. Další novinkou reformy bylo sjednocení výplaty agend do jednotného výplatního místa a zavedení karty sociálních systémů (dále sKarty). Kvůli mnohým potížím, byly v září 2013 ukončeny (Musil, 2013, s. 11–14). Buřínková a Soukup (2013) na Novinkách.cz uvedli, že o úplné zrušení sKaret žádali nejenom senátoři ČSSD, ale také Ústavní soud a odbory. Výhrady měl i ombudsman. Po silicím tlaku Nečaso va vláda souhlasila se zrušením sKaret. Tehdejší minis-

tryně práce a sociálních věcí Ludmila Müllerová se bránila zrušení. Avšak nakonec zákonodárci přijali senátní normu a dne 17. září 2013 prezident Miloš Zeman podepsal zákon, který definitivně projekt sKarty zrušil.

V letech 2013–2014 nastoupila vláda Jiřího Rusnoka. K 1. srpnu 2013 rozhodla o zvýšení minimální mzdy. Její činnost spočívala v boji proti narůstající nezaměstnanosti. S ohledem na vývoj hospodářské krize, vláda ve svém programu uvedla, že navrhne ve státním rozpočtu na rok 2014 zvýšit objem prostředků na aktivní politiku zaměstnanosti. Za svůj úkol považovala zvýšení efektivity Úřadu práce České republiky v oblasti zaměstnanosti, a především spolehlivé fungování informačních systémů pro nepojistné sociální dávky (Rusnok, 2013).

Koaliční vláda v čele s Bohuslavem Sobotkou a ministryní Michaelou Marksovou nachystala v sociální oblasti mnoho změn, např. připravila novelu zákona o důchodovém pojištění, jež by měla od roku 2015 zvyšovat důchody. Vláda připravila návrh na úpravu minimální mzdy, ve kterém se jí snažila zvýšit, aby zajišťovala důstojný život zaměstnanců nezávislých na sociálních dávkách (Sobotka, 2017). Za vlády byly také personálně posilněny pobočky úřadu práce, kde bylo na oddělení hmotné nouze vytvořeno místo i pro mě. Moje práce se zabývá novelizací zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi. I za vlády Sobotky došlo ke změnám např. u doplatku na bydlení, ke snížení výše úhrady nákladů na bydlení v nestandardních formách bydlení (ubytovací zařízení) nebo byla část výplaty dávky hmotné nouze příspěvkem na živobytí vyplacená v typizovaných poukázkách. Také byla znovu zavedena veřejná služba, ale již dobrovolná.

Od konce roku 2017 působí v České republice koaliční vláda v čele s Andrejem Babišem. Dne 8. ledna 2018 schválila programové prohlášení, kde uvádí, že se chce zaměřit na skupiny obyvatel, které se dlouhodobě, ne vlastní vinou,

pohybují na hranici chudoby. Členové vlády chtějí pomoci těm, kteří se ocitli v nepříznivé sociální situaci, avšak nechtějí, aby se tito občané stali závislími na pomoci státu. Práce úřadů bude směřovat k zajištění individuální účinné pomoci. Pozornost bude věnována zejména souboru dávek a opatření podporujících rodiny, dávek podmíněných zdravotním stavem, počtu a struktuře dávek státní sociální podpory, dávkám pomoci v hmotné nouzi, zejména doplatku na bydlení, a dávkám určeným dlouhodobě nezaměstnaným osobám. Podmínkou přiznání bude povinnost aktivně hledat zaměstnání, případně se účastnit veřejně prospěšných prací na úrovni měst a obcí. Cílem je, aby byla sociální práce s klientem účinná a jeho závislost na dávkách se snížila, nebo úplně odstranila. Je potřeba vytvořit legislativu řešící sociální práci a problematiku sociálního bydlení (Babiš, 2018).

3 Pomoc v hmotné nouzi

Pojem hmotná nouze není v žádném právním předpisu jasně vymezen. Beck et al. (2016, s. 4–5) definuje hmotnou nouzi jako specifickou sociální situaci osoby nebo společně posuzovaných osob (např. hrozí vážná újma na zdraví, sociální vyloučení, osobu či rodinu postihla mimořádná událost apod.), která se vyznačuje nedostatkem finančních prostředků a služeb potřebných k uspokojování základních životních potřeb.

3.1 Zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi

Beck et al. (2016, s. 2) uvádí, že v březnu roku 2006 přijala Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, který nabyl účinnosti 1. ledna 2007 a nahradil zákon č. 482/1991 Sb., o sociální potřebnosti ve znění pozdějších předpisů. Zákon č. 111/2006 Sb. upravuje nově podmínky pomoci osobám v hmotné nouzi.

3.1.1 Novelizace zákona

Zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi byl již několikrát změněn. Novelizace zákona zákonem č. 367/2016 Sb. způsobila velké změny nejen pro pracovníky úřadů, ale hlavně pro klienty. Zákon byl vyhlášen dne 14. listopadu 2016 ve Sbírce zákonů v částce 147. Dne 1. února 2017 byla generální ředitelkou Úřadu práce České republiky paní PhDr. Kateřinou Sadílkovou, MBA, vydána směrnice, která zavedla v rámci zákona č. 367/2016 Sb. zintenzivnění realizace veřejné služby (více kapitola č. 4) a snahu o zvýšení příjmu vlastní prací.

Snaha zvýšení vlastní prací

Zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi uvádí v § 12 možnosti posouzení zvýšení příjmu vlastní prací, a to započítáním výdělečné činnosti u osoby

nepracující, zvýšením rozsahu a intenzity výdělečné činnosti a možností vykonávat lépe placenou výdělečnou činnost. Sociální pracovník na agendě pomoci v hmotné nouzi hodnotí, zda klient projevuje konkrétní snahu naplnit tuto skutečnost. Instrukce NM 4 č. 1/2017 od MPSV uvádí, že za snahu lze považovat výkon veřejně prospěšných prací nebo krátkodobého zaměstnání zprostředkovaného Úřadem práce ČR podle § 25 odst. 6 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů. Další snaha se může projevit účastí na projektech organizovaných krajskými pobočkami Úřadu práce České republiky. Klienti mohou také vykonávat veřejnou službu alespoň v rozsahu 20 hodin měsíčně, musí si však nadále hledat pracovní uplatnění. Na Kontaktním pracovišti v České Třebové dokládají klienti snahu najít si práci minimálně 3 razítka měsíčně. Instrukce NM 4 č. 1/2017 od MPSV uvádí, že za snahu lze také považovat, že jsou klienti vedeni na úřadu práce jako uchazeči o zaměstnání. Předložení individuálního akčního plánu je dalším dostatečným prokázáním, že si osoba snaží zvýšit příjem vlastní prací. Individuální akční plán vypracovává útvar zaměstnanosti Úřadu práce České republiky. Stanovuje postup a časový harmonogram plnění jednotlivých opatření ke zvýšení možnosti uplatnění uchazeče o zaměstnání na trhu práce. Hlavními nástroji je internet, inzerce, kontaktování zaměstnavatelů apod. (MPSV, 2017).

3.2 Osoby v hmotné nouzi

Osoba či rodina do hmotné nouze spadají, pokud nemají dostatečné příjmy a jejich celkové sociální a majetkové poměry neumožňují uspokojení základních životních potřeb. Současně si příjmy nemůžou zvýšit, např. uplatněním nároků a pohledávek, prodejem nebo využitím majetku, a vyřešit tak svoji nelehkou situaci vlastním přičiněním (MPSV, 2019).

Podle Listiny základních práv a svobod č. 2/1993 Sb. ve článku 30 odstavci 2 platí, že: „Každý, kdo je v hmotné nouzi, má právo na takovou pomoc, která je nezbytná pro zajištění základních životních podmínek.“ (čl. 30 ústavního zákona č. 2/1993 Sb. ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb.)

Podle § 2 zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi se příjmy a sociální a majetkové poměry osoby, která žádá o dávku, posuzují společně s příjmy a sociálními a majetkovými poměry dalších osob. Okruh společně posuzovaných osob se řídí zákonem č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu.

Zákon o pomoci v hmotné nouzi v § 3 vymezuje osoby, které nemají nárok na dávku hmotné nouzi. V § 3 odst. 1 písm. a) jsou body 1 až 10 popsány i výjimky. Podle Šabatové et al. (2017, s. 14–15) osoba, která není v evidenci uchazečů o zaměstnání, nikde nepodniká, a ani není v pracovním vztahu, může být uznanou osobou v hmotné nouzi. Do výjimek patří osoby starší 68 let, poživatelé starobního důchodu, osoby invalidní ve třetím stupni, osoby pobírající peněžité dávky nemocenského pojištění z důvodu těhotenství a mateřství, rodiče pečující o dítě po dobu pobírání rodičovského příspěvku a po této době, pokud dítě nemůže být z vážných důvodů umístěno v jeslích, v mateřské škole nebo obdobném zařízení, osoby osobně pečující o dítě ve věku do 10 let závislé na pomoci jiné fyzické osoby ve stupni I (lehká závislost), osoby pobírající příspěvek na péči ve stupni II (středně těžká závislost), ve stupni III (těžká závislost), anebo ve stupni IV (úplná závislost), nezaopatřené děti, osoby, které jsou uznány dočasně práce neschopné, osoby, které jsou práce neschopné z důvodů, které by byly u pojištěnců pojištěných podle zákona o nemocenském pojištění důvodem pro rozhodnutí ošetřujícího lékaře o vzniku dočasné pracovní neschopnosti. Beck et al. (2016, s. 4–5) uvádí, že další výjimku tvoří zaměstnanci, kterým zaměstnavatel nevyplatil mzdu, plat, odměnu za práci nebo jejich náhradu v termínu jejich splatnosti.

3.3 Částka živobytí

Částka živobytí je podle MPSV (2015, s. 7) stanovena pro každou osobu individuálně, a to na základě hodnocení její snahy a možností. Posuzuje se možnost zvýšení příjmu vlastní prací, řádné uplatnění nároků a pohledávek, prodej nebo jiné využití majetku. Jednotlivé částky živobytí rodiny se sčítají. Částka se odvíjí od částek existenčního a životního minima (viz příloha č. 1).

Díky novelizaci zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů (zákonem č. 367/2016 Sb.) v § 24 došlo k podstatné úpravě stanovení částek živobytí osoby a společně posuzovaných osob. Platí, že částka všech společně posuzovaných osob činí součet částek živobytí všech osob, které jsou osobami společně posuzovanými. Tabulka s částkami životního a existenčního minima společně se skupinami osob, které uvádí zákon v § 24, je vložena v příloze č. 1. V příloze je vidět, jak se částka živobytí u každé stanovené skupiny posuzuje, a pro představu je znázorněn příklad.

Zvýšení částky živobytí

Částka živobytí osoby se zvyšuje, pokud dle doporučení příslušného odborného lékaře její zdravotní stav vyžaduje zvýšené náklady na dietní stravování. U osoby, která vykoná veřejnou službu v rozsahu alespoň 30 hodin měsíčně, je částka živobytí navýšena o 605 Kč (MPSV, 2019).

Snížení částky živobytí

Částka živobytí se snižuje na existenční minimum, případně je částka zvýšena z důvodu dietního stravování, u osoby, která dluží na výživném pro nezletilé dítě částku vyšší než trojnásobek stanovené měsíční splátky. Dále u osoby, která je vedena v evidenci uchazečů o zaměstnání a v posledních 6 kalendářních měsících před podáním žádosti o dávku pomoci v hmotné nouzi jí byl

skončen základní pracovněprávní vztah z důvodu porušení povinnosti vyplývající z právních předpisů vztahujících se k jí vykonávané práci zvláště hrubým způsobem, nebo s ní byl skončen jiný pracovní vztah z obdobného důvodu. Částka živobytí je snížena na částku existenčního minima, případně se jí zvýší částka z důvodu dietního stravování, pokud osoba, které je poskytována zdravotní péče, je ve zdravotnickém zařízení po celý kalendářní měsíc.

Pokud osoba pobírá příspěvek na živobytí déle než 6 kalendářních měsíců, činí částka živobytí částku existenčního minima, případně zvýšenou částku z důvodu dietního stravování. Výjimka platí pro osobu, která:

- je výdělečně činná (alespoň v rozsahu 20 hodin měsíčně a má z této činnosti příjem),
- je účastna v projektech organizovaných Úřadem práce ČR,
- má nárok na podporu v nezaměstnanosti nebo při rekvalifikaci,
- vykonala veřejnou službu v rozsahu alespoň 20 hodin měsíčně,
- je invalidní ve druhém stupni,
- je osobou uvedenou v § 3 odst. 1 písm. a) body 1 až 10 zákona o pomoci v hmotné nouzi (MPSV, 2019).

3.4 Dávky hmotné nouze

Zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi vymezuje v § 4 odst. 1 dávky v systému pomoci v hmotné nouzi, kterými jsou příspěvek na živobytí, doplatek na bydlení a mimořádná okamžitá pomoc.

3.4.1. Příspěvek na živobytí

Pokud jsou splněny podmínky nároku na tuto dávku, jedná se o dávku nárokovou neboli obligatorní. Podmínky vymezuje zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi v § 21. Nárok má osoba v hmotné nouzi, jestliže její příjem a příjem společně posuzovaných osob nedosahuje částky živobytí všech

posuzovaných osob. Příspěvek je určen k zabezpečení stravy, ošacení, obuvi a základních hygienických potřeb.

Při posouzení dávky se zjišťuje, zdali si osoba nemůže zvýšit příjem vlastním přičiněním (např. řádné uplatnění nároků a pohledávek, prodej auta nebo pronájem bytu, který žadatel nevyužívá apod.). Pro přiznání dávky je potřeba mít k dispozici informace o výši příjmu osoby a společně posuzovaných osob. Informace o přiměřených nákladech na bydlení stanovuje zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi v § 9 odst. 2 a totožně v § 34 odůvodněné náklady na bydlení (nájemné, pravidelné úhrady za služby spojené s užíváním bytu, úhrada energií apod.). Dále je potřeba doložit celkové sociální a majetkové poměry. Pokud se žadatel dietně stravuje, dokládá potvrzený tiskopis na dietní stravování od odborného lékaře. Veškeré náležitosti dávky stanovuje zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi v § 72.

Pro upřesnění je níže uveden stručný postup podání žádosti o dávku hmotné nouze příspěvku na živobytí. Každé řízení postupuje podle správního řádu 500/2004 Sb. Správní řízení začíná podáním žádosti o dávku. Při podání žádosti je sepsán protokol o ústním jednání, ve kterém žadatel svým podpisem stvrzuje, že je žádost úplná a pravdivá. K žádosti je povinen doložit již výše uvedené potřebné doklady, aby se mohla dávka zpracovat. Pokud žadatel vše doloží, provede se sociální šetření, které se většinou uskuteční v místě bydliště. Pokud jsou splněné veškeré náležitosti, dochází k posouzení nároku na dávku. Na závěr je vydáno rozhodnutí o přiznání či nepřiznání dávky.

3.4.2 Doplatek na bydlení

Doplatek na bydlení je nárokovou dávkou pomoci v hmotné nouzi. Společně s příspěvkem na bydlení ze systému státní sociální podpory a vlastními příjmy občana pomáhá uhradit odůvodněné náklady na bydlení. Výše doplatku

na bydlení je stanovena tak, aby po zaplacení odůvodněných nákladů na bydlení (tj. nájmu, služeb s bydlením spojených a nákladů za dodávky energií) zůstala osobě či rodině částka živobytí.

MPSV uvádí: „Nárok na doplatek na bydlení má vlastník bytu, nebo jiná osoba, která užívá byt na základě smlouvy, rozhodnutí, nebo jiného právního titulu a po splnění stavebně technických standardů kvality bydlení vlastník stavby pro individuální či rodinnou rekreaci, jejichž příjem / příjem společně posuzovaných osob je po úhradě odůvodněných nákladů na bydlení nižší než částka jeho živobytí/částka živobytí společně posuzovaných osob.“ (MPSV, 2015). Okruh společně posuzovaných osob u dávky doplatku na bydlení je totožný jako u příspěvku na živobytí. Zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi vymezuje i na specifické situace spojené s bydlením (případ hodný zvláštního zřetele). V několika případech se dávka řeší podle správního uvážení, např. ubytování v ubytovacím zařízení (MPSV, 2015).

3.4.3 Mimořádná okamžitá pomoc

Mimořádná okamžitá pomoc je dávkou jednorázovou, fakultativní. Pokud však hrozí vážná újma na zdraví, platí zde výjimka. Prostřednictvím dávky mimořádné okamžité pomoci může být poskytnuta pomoc v situacích nepříznivého a mimořádného charakteru. Zákon poukazuje na několik situací, které jsou uvedeny v § 2 odst. 3–6 zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi.

4 Vývoj institutu veřejné služby

Jak je výše uvedeno, zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů, prošel mnoha změnami. Práce se soustředí na novelizaci zákona zákonem č. 367/2016 Sb. Tento zákon se zaměřuje mj. i na zintenzivnění veřejné služby.

Od 1. ledna 2009 vstoupila v platnost novela zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, díky které byl zaveden do systému hmotné nouze nový pojem veřejná služba. Od té doby institut veřejné služby prošel několika změnami. Beck et al. (2016, s. 76) uvádí, že veřejná služba vznikla jako jedna z možností, zachovat pracovní schopnosti a dovednosti osob v hmotné nouzi.

Cíle veřejné služby uvádí publikace MPSV *Obec a veřejná služba* z roku 2010. Prvním cílem je možnost zachování, popř. rozvíjení, pracovních schopností a dovedností osob, které dlouhodobě setrvávají ve stavu nouze. Druhým cílem je podpora sociálního začleňování osob, která zvyšuje participaci lidí do života obce a často přispívá k dobrým vztahům mezi osobami v hmotné nouzi a ostatními občany. Již výše je zmíněno, že tyto cíle vedou k motivačnímu principu pomoci v hmotné nouzi: *“Ten, kdo pracuje, se musí mít lépe než ten, který se pracovat nesnaží.”* (MPSV, 2010, s. 6).

Podle Becka et al. se veřejnou službou rozumí pomoc obcím nebo dalším subjektům zejména v oblastech zlepšování životního prostředí, udržování čistoty ulic a jiných veřejných prostranství, pomoc v oblasti kulturního a sportovního rozvoje a sociální péče. Veřejnou službu vykonávají osoby v hmotné nouzi a osoby, které jsou vedeny v evidenci uchazečů o zaměstnání. Veřejná služba může být organizována zejména orgány státní správy a samosprávy, neziskovými organizacemi, jako jsou např. nadace, nadační fondy, obecně prospěšné

společnosti, příspěvkové organizace, školy, školská a předškolní zařízení, církevní organizace, a dále organizacemi, které s obcí nebo krajem spolupracují na činnostech ve veřejném zájmu (Beck et al., 2016, s. 75, 77)

4.1 Veřejná služba v roce 2009–2011

V roce 2009 je veřejná služba novým typem dobrovolné činnosti, díky které si mohou dlouhodobě nezaměstnaní zlepšit finanční situaci. Osoby, které pobírají dávky pomoci v hmotné nouzi a veřejnou službu vykonávají, za práci nedostanou odměnu, ale zohledňuje se jim při poskytování dávek pomoci v hmotné nouzi. Osoby, které jsou dlouhodobě nezaměstnané a pobírají dávky v hmotné nouzi déle než půl roku, mají nárok pouze na tzv. existenčním minimum, tj. 2 020 Kč. Pokud si občané chtějí částku dávky zvýšit, mohou pro obec vykonat jakoukoliv prospěšnou práci, včetně veřejné služby, v délce 20 hodin za měsíc. Mají tak nárok na 3 126 Kč, tedy na tzv. životní minimum (Filipová, 2009). Podle Becka et al. (2016, s. 76) měl výkon veřejné služby do konce roku 2011 vliv na výši částky živobytí. Pokud osoba v hmotné nouzi pobírala příspěvek na živobytí déle jak šest měsíců, výše částky živobytí se postupně navyšovala podle odpracovaných hodin ve veřejné službě. Musil (2013, s. 12) uvádí, že institut veřejné služby sloužil k podporám aktivit osob v hmotné nouzi. Její výkon zřizovaly obce. Veřejná služba byla využívána jak z důvodu motivačního, tak sankčního (možnost zvýšení sociálních dávek v hmotné nouzi).

4.2 Veřejná služba v roce 2012

V lednu 2012 byla zahájena sociální reforma, při které došlo v systému sociálního zabezpečení k nové právní úpravě. Musil (2013, s. 11) uvádí ve své publikaci, co bylo cílem reformy: „*Snaha MPSV v rámci sjednocení nepojistných sociálních dávek vytvořit dávkový systém, který by byl zjednodušený v řízení o dávkách, efektivnější, spravedlivější a přijatelnější pro klienty snížením jejich administrativní*

zátěže. Sjednocení agendy nepojistných sociálních dávek bylo dosaženo prostřednictvím převodu výplat těchto dávek na jednotné výplatní místo, resp. pod jeden orgán státní správy – Úřad práce České republiky.“ Musil (2013, s. 12) dále poukazuje na změny, které se dotkly agendy dávek pomoci v hmotné nouzi, a tedy i veřejné služby v § 18a zákona č. 366/2011 Sb.

V rámci novelizace zákona je od 1. ledna 2012 veřejná služba využívána jak u osob v hmotné nouzi, tak i u osob, které jsou v evidenci uchazečů o zaměstnání Úřadu práce České republiky. Tisková mluvčí Plívová se odkazuje na novelu zákona o zaměstnanosti s účinností od 1. ledna 2012. Uvádí, že uchazeč o zaměstnání vedený v evidenci nepřetržitě déle než 2 měsíce, který bez vážného důvodu odmítne nabídku vykonávat veřejnou službu v rozsahu nejvýše 20 hodin týdně, bude vyřazen z evidence uchazečů o zaměstnání. Pokud je vyřazený uchazeč o zaměstnání osobou v hmotné nouzi, přestane mít nárok na dávky pomoci hmotné nouzi (Plívová, 2011). Během roku 2012 bylo kritizováno nové nastavení systému veřejné služby. K ombudsmanovi se dostalo mnoho stížností. Na žádost Ústavního soudu vydal dne 7. září 2012 stanovisko podle ustanovení § 48 odst. 2 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve kterém uvádí kazuistiky stěžovatelů veřejné služby (Varvařovský, 2012). K zásadnímu zvratu ve vývoji veřejné služby došlo v listopadu 2012, kdy Ústavní soud tento institut zrušil. Nálezem ze dne 27. listopadu 2012 sp. zn. Pl. ÚS 1/12 zrušil Ústavní soud povinnost osob, jež jsou vedeny v evidenci uchazečů o zaměstnání po dobu delší než dva měsíce, vykonávat bez nároku na odměnu tzv. veřejnou službu (Langášek, 2012).

4.3 Veřejná služba od roku 2017

Od 1. února 2017 vstoupila v platnost novela zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi. Ve Sbírce zákonů v částce 147 byl publikován zákon č. 367/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné

nouzi, ve znění pozdějších předpisů. Novela nově upravuje nejen podmínky pro výplatu dávky příspěvku na živobytí, ale i podmínky pro výkon veřejné služby. Ministryně práce a sociálních věcí Michaela Marksová vysvětluje: *„Lidé, kteří jsou v evidenci Úřadu práce ČR a pobírají dávky v hmotné nouzi déle než půl roku, mají od února možnost zvýšit si příjem v rámci veřejné služby. Pokud odpracují v tomto režimu alespoň 30 hodin měsíčně, vzroste jim příspěvek na živobytí o 605 Kč. Pokud však ve veřejné službě pracovat nebudou a nepatří mezi zranitelné skupiny obyvatel (například seniory nebo osoby se zdravotním postižením), dávka na živobytí jim po šesti měsících neaktivity poklesne.“* (Marksová, 2017).

Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR vydalo Instrukci NM 4 č. 1/2017 ve věci Sjednocení postupu při aplikování zákona č. 367/2016 Sb. Hlavním principem novely veřejné služby je, že dlouhodobě neaktivní osoba má nárok na příspěvek na živobytí ve výši existenčního minima, tj. 2 200 Kč, nikoliv životního minima (MPSV, 2017). Jak zapůsobila novelizace zákona na klienty v hmotné nouzi je popsáno v empirické části.

5 Empirická část

V teoretické části jsem popsala zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů, který byl znovu novelizován zákonem č. 367/2016 Sb., a to od 1. února 2017. Novelizací došlo k zintenzivnění dobrovolné veřejné služby a začala se zohledňovat snaha o zvýšení příjmu vlastní prací. Projevená snaha má následně vliv na stanovení částky živobytí a výši opakovaných dávek hmotné nouze. Legislativní změna může mít určitý vliv na chování klientů, kteří pobírají dávky v hmotné nouzi. Mým cílem je popsat změny chování žadatelů o pomoc v nouzi po novelizaci zákona.

5.1 Výzkumné otázky

Moje obecná výzkumná otázka, na kterou se snažím ve své práci nalézt odpověď, zní: *Odpovídají změny v chování klientů záměrům novelizace zákona?*

Varianty, které mohou nastat, rozdělují do tří skupin:

- 1) Klient chování nezměnil a po 6 měsících od novelizace zákona platné od 1. února 2017 mu byla dávka snížena na existenční minimum.
- 2) Klient chování změnil: a) stal se osobou výdělečně činnou, a zároveň si odpracoval alespoň 20 hodin; b) přijal nabídku veřejné služby; c) přijal nabídku projektů KrP ÚP ČR; d) účastnil se individuálního akčního plánování.
- 3) Klienta se záměr novelizace netýká, neboť: a) je osobou invalidní ve druhém stupni; b) obdržel podporu v nezaměstnanosti nebo podporu při rekvalifikaci; c) je osobou uvedenou v § 3 odst. 1 písm. a) body 1 až 10 zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi (podrobněji v kapitole 3.2), zde částka živobytí není snížena na existenční minimum.

Specifická výzkumná otázka, kterou jsem v práci řešila, zní: *„Jaké části sledovaných klientů se legislativní změny ve výplatě dávek nedotkly?“*

5.2 Metody výzkumu

Výzkum jsem prováděla na oddělení hmotné nouze Kontaktního pracoviště Úřadu práce v České Třebové. Nejprve jsem zkoumala trendy ve výplatách příspěvků na živobytí za celý úřad od ledna 2016 do prosince 2018. Výzkum jsem prováděla formou analýzy dokumentů. Reichel (2009, s. 125) uvádí, že dokumentem v sociálních výzkumech je produkt lidské činnosti, který vznikl z jiných důvodů než řešení výzkumného problému.

Sociální pracovníci na agendě hmotné nouze vedou spisovou dokumentaci klientů (tiskopisy MPSV, protokoly o ústním jednání, zahajování správního řízení apod.), která je v případě potřeby poskytnuta k nahlédnutí samotných klientů či stěžejním důkazem v odvolacím řízení. Velkým pomocníkem byl systém *OK nouze*. Jedná se o počítačový program, který jsem k výzkumu používala. Zjišťovala jsem zde, jakých klientů se můj výzkum týká, výši vyplacených dávek jednotlivým klientům a celkovou výši objemu vyplacených dávek hmotné nouze na úřadu práce.

Následně jsem se snažila popsat chování klientů v hmotné nouzi v období od prosince 2016 do prosince 2017. Zkoumala jsem jejich spisovou dokumentaci. Stěžejní tiskopis byl protokol o ústním jednání se seznámením změny zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi s platností od 1. února 2017. Seznámení s novelou zákona byli všichni klienti na hmotné nouzi během měsíce února 2017, a svým podpisem stvrdili, že byli poučeni. Do protokolu o ústním jednání se většinou zapisují změny, se kterými klient přichází. Klient se seznamuje se změnou výše dávky, sepisuje se protokol o ústním jednání a přímo se zahajuje správní řízení podle § 69 zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi. Nakonec se vydává písemné rozhodnutí, ve kterém se uvádí, z jakých důvodů se částka živobytí klienta mění.

Veškeré dokumenty, které klienti přinesou a jsou podstatné pro dávky v hmotné nouzi, se skenují a zakládají do klientova spisu. Dalšími významnými dokumenty ke zkoumání jsou pracovní smlouva, smlouva k výkonu veřejné služby, potvrzení o vedení klienta v evidenci uchazečů o zaměstnání na úřadu práce, potvrzení účasti na projektech organizovaných krajskou pobočkou Úřadu práce v Pardubicích nebo uznání, že osoba není dočasně práce schopna.

5.3 Výzkumný soubor

Do údajů, které se týkají celkového počtu a výše výplat příspěvků na živobytí (podkapitoly 5.4.1, 5.4.2), jsem vybrala všechny osoby v hmotné nouzi vedené na Úřadu práce v České Třebové. Jedná se o klienty, kteří pobírali dávky živobytí od ledna 2016 do prosince 2018.

Při analýze chování osob v hmotné nouzi (podkapitola 5.4.3) jsem vybrala klienty, kteří mě každý měsíc navštěvovali a hlásili mi změny, aktivity apod. Jedná se o klienty dlouhodobě využívající dávky v hmotné nouzi. V agendě hmotné nouze působí celkem 5 sociálních pracovníc a každá má přidělenou klientelu podle písmen abecedy. Každý měsíc se počet klientů mění (někdo se odstěhuje, přistěhuje, začne pracovat). Zprůměrovala jsem počty osob na dávkách v hmotné nouzi, které pobírají příspěvek na živobytí za celé zkoumané období, tj. od 1. prosince 2016 do 31. prosince 2017. Průměrně bylo mých klientů za měsíc během tohoto období 57 (viz příloha č. 3). Tito žadatelé o dávky v hmotné nouzi jsou buď sami, nebo žijí s partnerem nebo s rodinou. Pro svůj výzkum jsem vybrala klienty, kteří pobírají dávku příspěvek na živobytí a žijí sami. Dále jsem pracovala se skupinou žadatelů, kteří pobírají dávku příspěvek na živobytí a žijí s druhem, družkou nebo manželem, manželkou. Abych mohla porovnat chování klientů ohledně novelizace, vybrala jsem klienty, jak před novelizací, tak po ní, kteří pobírají dávku příspěvek na živobytí. Vzorek

osob se zúžil na 20 klientů, a to na 12 jednotlivců a 8 žadatelů, kteří žijí s partnerem.

Zvolila jsem období od 1. prosince 2016 do 31. prosince 2017. Myslím, že délka pobírání dávek po dobu jednoho roku je pro můj výzkum adekvátní. Toto období jsem si vybrala, jelikož mohu sledovat, jak se klienti zachovali před novelizací zákona, po novelizaci a jaké probíhaly změny. Všichni klienti byli seznámeni s novelizací zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi během měsíce února 2017.

Klienti byli dostatečně informováni, že od 1. dubna 2017 mohou dobrovolně vykonávat veřejnou službu organizovanou firmou Eko Bi s.r.o. – Technické služby města Česká Třebová. Zajišťovali by údržbu ulic a jiných veřejných prostranství či pomocné činnosti při ochraně životního prostředí, zeleně v zástavbě a ostatní veřejné zeleně. Vytvořeno bylo 20 míst. Dalším organizátorem veřejné služby je TK Česká Třebová, z.s. Klienti zde mohou vykonávat pomocné činnosti při zajišťování podmínek k řádnému provozu a užívání zařízení, které slouží potřebám veřejnosti. Organizátor TK Česká Třebová vytvořil 2 místa pro klienty v hmotné nouzi. Další 2 místa, jež zahrnují činnosti při udržování čistoty ulic a jiných veřejných prostranství, vytvořily Sociální služby Česká Třebová.

5.4 Analýza a interpretace dat

V kapitole se věnuji rozboru dat a následné interpretaci. Nejdříve se zaměřuji na všeobecná data, týkající se všech klientů na Úřadu práce v České Třebové, poté popisují konkrétní případy klientů.

5.4.1. Výplata příspěvků na živobytí v letech 2016–2018

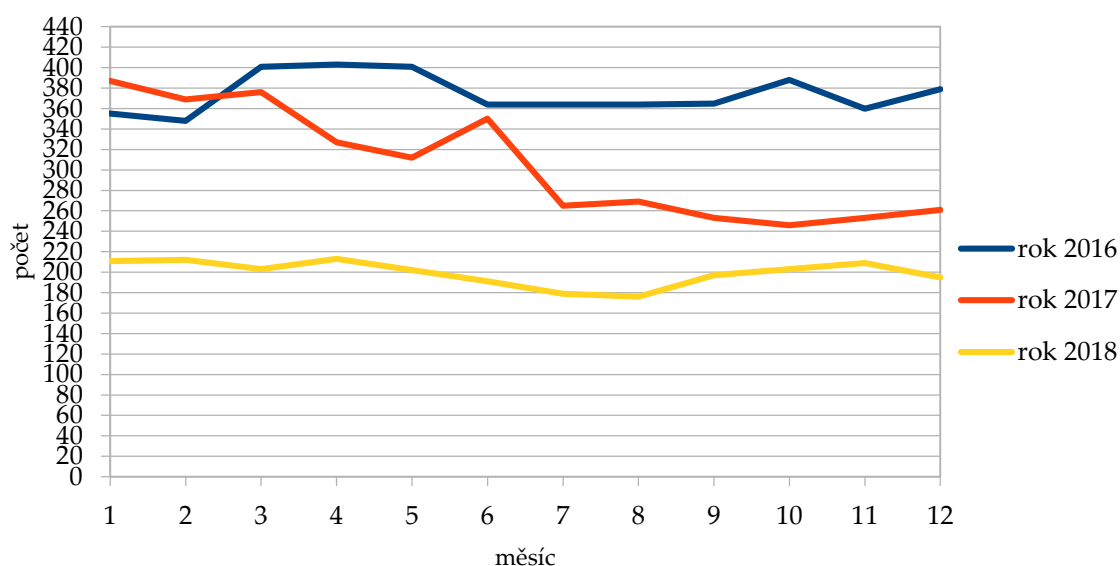
V grafu č. 1 popisují celkový počet vyplacených dávek hmotné nouze příspěvků na živobytí na Úřadu práce v České Třebové od roku 2016 až do roku 2018. Situace ohledně všech vyplacených dávek příspěvků na živobytí se, hlavně v roce 2017, změnila. Zejména v červenci 2017 došlo k poklesu vyplacených příspěvků na živobytí až o 85 dávek.

V únoru 2017 byli všichni klienti na dávkách v hmotné nouzi seznámeni s novelou zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi. Klienti se snažili o splnění aktivit spojených s hledáním práce. Lze říci, že novelizace zákona vedla k určitému napětí, které zapříčinilo, že někteří klienti přijali pracovní nabídky, které by jinak v případě nezavedení novelizace nevyužili. Jen 11 mých klientů přišlo na úřad práce a požádalo samo o odejmutí dávek hmotné nouze.

V květnu 2017 je zaznamenán masivní nástup do zaměstnání i díky vyšší poptávce po sezonních pracích. V grafu je také vidět růst dávek od května do června 2017. V červnu 2017 se přistěhovaly na ubytovnu do České Třebové osoby, které si zažádaly o dávky v hmotné nouzi. Od rodin se také oddělili mladí dospělí a založili nové rodiny, čímž přibýly další dávky. O dávky hmotné nouze si přišly také požádat osoby, kterým byly již dříve dávky. V červnu 2017 byla žadatelům vyplacena první mzda ze zaměstnání, a v červenci 2017 došlo k odejmutí dávky hmotné nouze z důvodu zvýšení příjmů, jelikož příjem byl vyšší než částka živobytí. I dlouhodobí klienti na dávkách v hmotné nouzi nastoupili na pracovní poměr.

Další vlna poklesu dávek nastala v lednu 2018, a to o 50 dávek. Někteří klienti se odstěhovali, ale většina žadatelů nastoupila do pracovního procesu. Lze říci, že novelizace zákona č. 111/2006 Sb. pomohla k znovuzачlenění do pracovního procesu a vymanění se z dávek hmotné nouze. Na počátku sledovaného období v lednu 2016 bylo vyplaceno celkem 355 dávek a na konci sledovaného období v prosinci 2018 pouze 195. Počet vyplacených dávek od počátku sledovaného období se tedy snížil o 160 dávek.

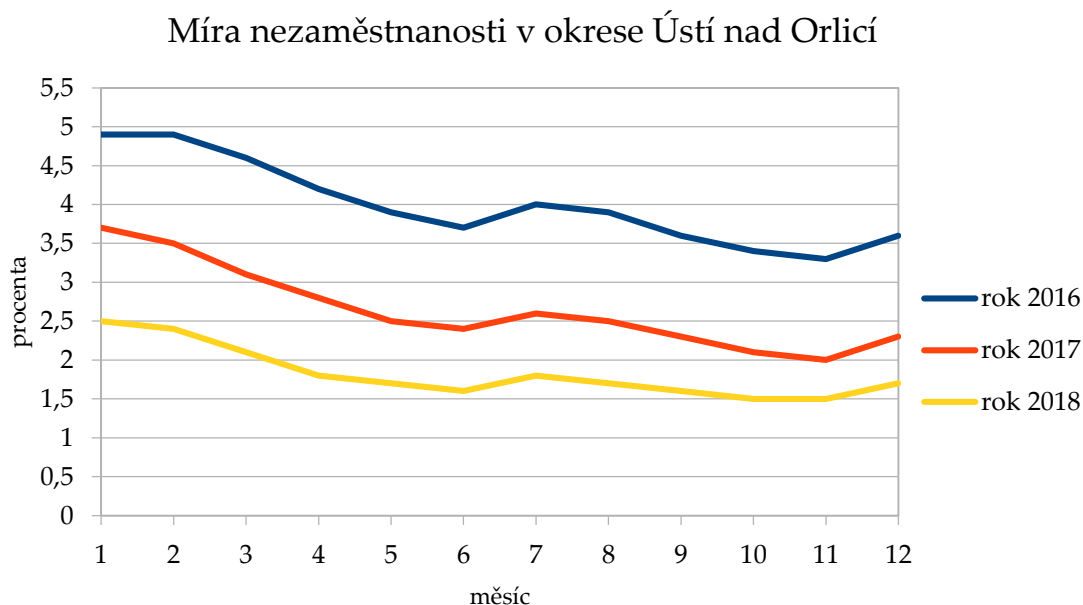
Celkový počet výplat příspěvků na živobytí v roce 2016–2018

Graf č. 1: Výplata příspěvků na živobytí v roce 2016–2018

Jistý vliv na snížení počtu dávek má nízká míra nezaměstnanosti, která během sledovaného období klesala (viz graf č. 2). Poptávka po pracovní síle je ze strany zaměstnavatelů vysoká. Na portále MPSV uvádí měsíční statistickou zprávu. V okrese Ústí nad Orlicí byla v lednu 2016, na počátku sledovaného období, zaznamenána výše míry nezaměstnanosti 4,9 %. Na konci roku 2016, tj. v prosinci, spadla míra nezaměstnanosti na 3,6 %. V následujícím roce nadále klesala, až se dostala v prosinci 2017 na 2,3 %. Během roku 2018 klesla míra nezaměstnanosti v okrese Ústí nad Orlicí pod 2 %. Ke konci sledovaného

období, tj. v prosinci 2018, byla míra nezaměstnanosti zaznamenána na 1,7 % (MPSV, 2019).

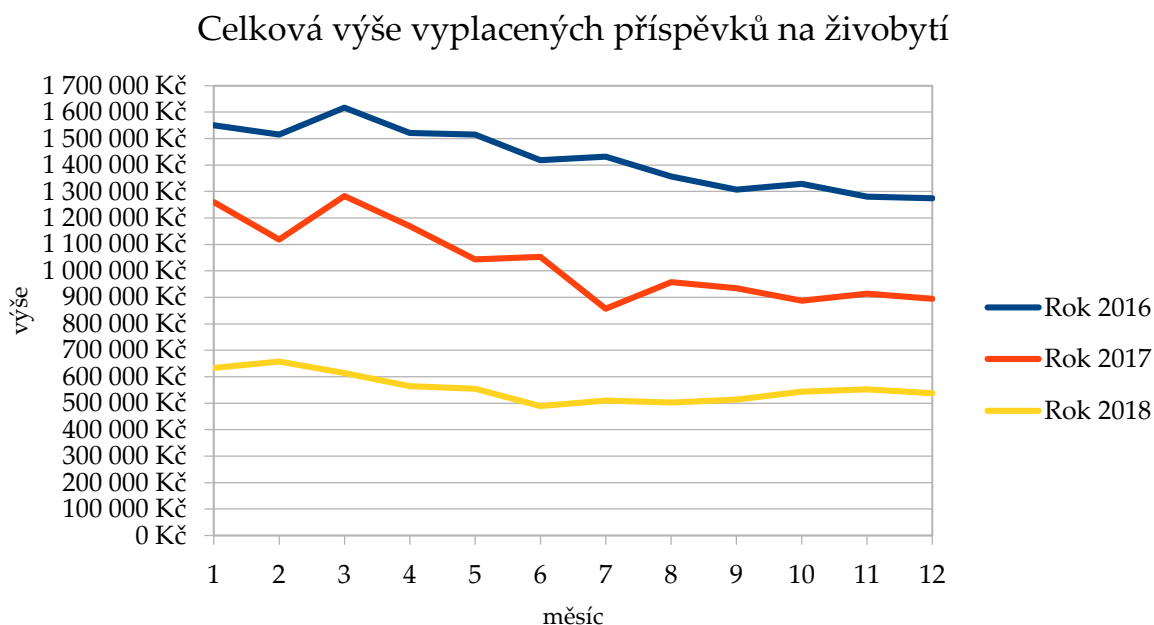
Graf č. 2: Míra nezaměstnanosti v okrese Ústí nad Orlicí

5.4.2 Celková výše vyplacených příspěvků na živobytí

Graf č. 3 znázorňuje, jak velký objem dávek byl měsíčně vyplácen v letech 2016–2018. Jak je vidět, počet vyplacených příspěvků na živobytí má klesající tendenci. Před novelizací zákona v roce 2016 bylo v lednu vyplaceno přes 1 500 000 Kč na dávce příspěvku na živobytí. V březnu 2016 výše přesáhla 1 600 000 Kč, což bylo nejvíce vyplacených příspěvků na živobytí za sledované období. Na konci roku 2016 bylo vyplaceno přes 1 200 000 Kč. Průměrná měsíční výše dávky příspěvku na živobytí za rok 2016 činila částku ve výši 3 810 Kč (celkový objem vyplacených částek za rok / celkový počet vyplacených dávek za rok).

V roce 2017, kdy byla v únoru 2017 zavedena novelizace zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi zákonem č. 367/2016 Sb., opět výše vyplacených příspěvků klesala, v červenci 2017 dokonce pod 900 000 Kč.

V tomto měsíci bylo odejmuto 85 dávek. Většina osob na dávkách v hmotné nouzi nastoupilo do práce. Lze říci, že po novelizaci zákona došlo k tlakové tendenci najít si práci, protože se hodnotí možnost zvýšení příjmu vlastní prací. Osoby, které musely plnit aktivity spojené s hledáním práce, aby neklesly na existenční minimum, si práci našly a nastoupily na pracovní poměr. Od srpna 2017 se mírně zvýšil počet dávek, proto se zvýšila i výše vyplacených příspěvků na živobytí. V srpnu 2017 mělo dojít k prvnímu snižování existenčního minima na 2 200 Kč. Pro porovnání jsem vypočítala průměrnou měsíční dávku živobytí (celkový objem vyplacených dávek v Kč / počtem dávek za měsíc) červenec a srpen 2017. V červenci 2017 činila částka 3 233 Kč a v srpnu 3 561 Kč. Jelikož se částka v srpnu 2017 ještě zvýšila, je pravděpodobné, že v tomto měsíci došlo zřídka ke snížení na existenční minimum. Průměrná měsíční výše dávky příspěvku na živobytí za rok 2017 činila 3 373 Kč (celkový objem vyplacených částek za rok / celkový počet vyplacených dávek za rok).

Graf č. 3: Celková výše vyplacených příspěvků na živobytí

Na začátku roku 2018 ubyl další počet vyplacených dávek. Některé osoby na dávkách v hmotné nouzi se odstěhovaly, jiné se uplatnily na pracovním trhu nebo spadly na existenční minimum. V lednu 2018 bylo použito přes 630 000 Kč na dávku příspěvek na živobytí. Na konci sledovaného období, tj. v prosinci 2018, bylo vyplaceno přes 530 000 Kč, což je o více než 1 000 000 Kč méně než v roce 2016. Průměrná měsíční výše dávky příspěvku na živobytí za rok 2018 činila 2 790 Kč (celkový objem vyplacených částek za rok / celkový počet vyplacených dávek za rok), což je o 1 000 Kč měsíčně méně než v roce 2016.

5.4.3 Analýza dokumentů klientů

V předchozí kapitole jsem se zabývala agregovanými údaji, které sledovaly počet a výši dávky hmotné nouze příspěvek na živobytí. Nyní bych chtěla ukázat konkrétní dopady změn chování u jednotlivých klientů. Klienty jsem rozdělila do dvou skupin na jednotlivce a páry (viz tabulka č. 1 a 2).

Klient – jednotlivci	12/2016	1/2017	2/2017	3/2017	4/2017	5/2017	6/2017	7/2017	8/2017	9/2017	10/2017	11/2017	12/2017
1.	4 460 Kč	4 460 Kč	4 460 Kč	4 460 Kč	4 460 Kč	4 460 Kč	4 460 Kč	4 460 Kč	4 460 Kč	3 250 Kč	3 250 Kč	5 065 Kč	5 065 Kč
2.	3 410 Kč	3 410 Kč	3 410 Kč	3 410 Kč	3 410 Kč	3 410 Kč	3 410 Kč	3 410 Kč	3 410 Kč	3 410 Kč	3 410 Kč	3 410 Kč	3 410 Kč
3.	2 200 Kč	2 200 Kč	2 200 Kč	2 200 Kč	2 200 Kč	2 200 Kč	2 200 Kč	2 200 Kč	2 200 Kč	2 200 Kč	2 200 Kč	2 200 Kč	2 200 Kč
4.	299 Kč	299 Kč	299 Kč	372 Kč	1 690 Kč	1 190 Kč	1 190 Kč	odejmut	427 Kč	372 Kč	900 Kč	536 Kč	536 Kč
5.	2 725 Kč	2 725 Kč	2 874 Kč	2 874 Kč	2 667 Kč	2 667 Kč	2 667 Kč	2 667 Kč	2 634 Kč	2 570 Kč	2 570 Kč	2 570 Kč	2 570 Kč
6.	3 410 Kč	3 410 Kč	4 540 Kč	4 540 Kč	4 540 Kč	4 540 Kč	4 540 Kč	4 540 Kč	4 540 Kč	5 145 Kč	5 145 Kč	5 145 Kč	5 145 Kč
7.	1 038 Kč	1 038 Kč	930 Kč	930 Kč	930 Kč	930 Kč	930 Kč	930 Kč	930 Kč	930 Kč	930 Kč	930 Kč	930 Kč
8.	3 410 Kč	3 410 Kč	3 410 Kč	3 410 Kč	3 410 Kč	3 410 Kč	3 410 Kč	2 764 Kč	2 764 Kč	2 103 Kč	2 862 Kč	2 764 Kč	2 764 Kč
9.	3 410 Kč	3 410 Kč	3 410 Kč	3 410 Kč	3 410 Kč	3 410 Kč	3 410 Kč	3 410 Kč	3 410 Kč	3 410 Kč	3 410 Kč	2 744 Kč	2 744 Kč
10.	3 410 Kč	3 410 Kč	3 410 Kč	3 410 Kč	3 410 Kč	3 410 Kč	3 410 Kč	1 239 Kč	2 255 Kč	2 486 Kč	2 394 Kč	2 394 Kč	2 486 Kč
11.	742 Kč	742 Kč	742 Kč	2 730 Kč	2 730 Kč	3 410 Kč	3 410 Kč	odejmula					
12.	2 279 Kč	2 279 Kč	2 197 Kč	2 197 Kč	2 197 Kč	2 197 Kč	2 197 Kč	2 197 Kč	2 197 Kč	2 197 Kč	2 197 Kč	2 197 Kč	2 197 Kč

Tabulka č. 1: Klienti – jednotlivci od prosince 2016–do prosince 2017

V tabulkách jsem zaznamenala změny výplat dávek příspěvkem na živobytí, které jsem pro lepší přehlednost vyznačila barevně. Žlutá barva znázorňuje

snížení na existenční minimum, modrá nastoupení na veřejnou službu, červená odejmutí dávky příspěvku na živobytí, zelená valorizace důchodů a fialová snížení dávky – nástup do zaměstnání.

Klient – páry	12/2016	1/2017	2/2017	3/2017	4/2017	5/2017	6/2017	7/2017	8/2017	9/2017	10/2017	11/2017	12/2017
1.	5 189 Kč	5 104 Kč	5 104 Kč	5 177 Kč	5 177 Kč	3 780 Kč	3 780 Kč	odejmuta					
2.	5 731 Kč	5 731 Kč	5 644 Kč	5 644 Kč	5 644 Kč	5 644 Kč	5 644 Kč	5 644 Kč	5 644 Kč	5 644 Kč	5 644 Kč	5 644 Kč	5 644 Kč
3.	1 506 Kč	1 506 Kč	1 423 Kč	1 423 Kč	1 423 Kč	1 423 Kč	1 623 Kč	odejmut					
4.	5 970 Kč	5 970 Kč	5 970 Kč	5 970 Kč	5 970 Kč	6 575 Kč	6 575 Kč	5 929 Kč	5 929 Kč	6 199 Kč	6 575 Kč	5 929 Kč	5 929 Kč
5.	1 852 Kč	1 852 Kč	1 761 Kč	1 761 Kč	904 Kč	417 Kč	1 225 Kč	399 Kč	562 Kč	odejmuta			
6.	5 970 Kč	5 970 Kč	5 970 Kč	5 970 Kč	4 850 Kč	4 850 Kč	1 998 Kč	1 998 Kč	5 112 Kč	4 316 Kč	4 316 Kč	4 652 Kč	4 463 Kč
7.	4 850 Kč	4 850 Kč	4 500 Kč	4 500 Kč	4 500 Kč	4 500 Kč	4 500 Kč	4 500 Kč	2 930 Kč	2 930 Kč	4 500 Kč	3 716 Kč	4 321 Kč
8.	7 100 Kč	7 100 Kč	7 100 Kč	7 100 Kč	7 100 Kč	7 100 Kč	7 100 Kč	7 100 Kč	5 530 Kč	5 530 Kč	7 100 Kč	8 310 Kč	8 310 Kč

Tabulka č. 2: Klienti – páry od prosince 2016 do prosince 2017

Tito klienti jsou dlouhodobě na dávkách v hmotné nouzi a pobírali je ještě před novelizací zákona. Následně jsem klienty přerozdělila do tří skupin, které uvádím v kapitole 5.1.

Skupina číslo 1

Do skupiny č. 1 jsem zařadila klienty, kterým byla částka živobytí snížena na existenční minimum. Klienti chování nezměnili a po 6 měsících od novelizace zákona platné od 1. února 2017 jim byla dávka snížena na existenční minimum.

Klient	12/2016	1/2017	2/2017	3/2017	4/2017	5/2017	6/2017	7/2017	8/2017	9/2017	10/2017	11/2017	12/2017
1. jednatel	4 460 Kč	4 460 Kč	4 460 Kč	4 460 Kč	4 460 Kč	4 460 Kč	4 460 Kč	4 460 Kč	4 460 Kč	3 250 Kč	3 250 Kč	5 065 Kč	5 065 Kč
3. jednatel	2 200 Kč	2 200 Kč	2 200 Kč	2 200 Kč	2 200 Kč	2 200 Kč	2 200 Kč	2 200 Kč	2 200 Kč	2 200 Kč	2 200 Kč	2 200 Kč	2 200 Kč
7. pár	4 850 Kč	4 850 Kč	4 500 Kč	4 500 Kč	4 500 Kč	4 500 Kč	4 500 Kč	4 500 Kč	2 930 Kč	2 930 Kč	4 500 Kč	3 716 Kč	4 321 Kč
8. pár	7 100 Kč	7 100 Kč	7 100 Kč	7 100 Kč	7 100 Kč	7 100 Kč	7 100 Kč	7 100 Kč	5 530 Kč	5 530 Kč	7 100 Kč	8 310 Kč	8 310 Kč

Tabulka č. 3: Skupina číslo 1

V tabulce č. 3 je na prvním řádku klient č. 1, který je v evidenci uchazečů o zaměstnání. Klient má zvýšenou částku živobytí za nízkocholesterovou dietu ve výši 1 050 Kč. Od 1. dubna 2017 mu byla nabídnuta veřejná služba, jejímž organizátorem byla firma Eko Bi s.r.o. – Technické služby města Česká Třebová, kde by vykonával činnosti při udržování čistoty ulic a jiných veřejných prostranství. Veřejnou službu odmítl s tím, že se zeptá na jinou práci. V měsíci červnu 2017 doložil, že je nemocný, práci si však nesháněl. Jak lze vidět, až do srpna 2017 pravidelně pobíral příspěvek na živobytí ve výši 4 460 Kč. V září a říjnu 2017 se žadateli po šesti měsících od novelizace zákona snížila částka z důvodu nulové snahy o zvýšení příjmu vlastní prací na existenční minimum na 2 200 Kč a na dietu 1 050 Kč. Od října 2017 žadatel dobrovolně nastoupil na veřejnou službu a odpracoval si 30 hodin, tudíž se mu od listopadu 2017 částka zvýšila na 5 065 Kč. Žadatel splnil aktivitu, zvýšil si příjem, a zároveň se zapojil do pracovního procesu. V případě klienta č. 1 byla novelizace zákona účinná, klient si zvýšil pomocí zavedené veřejné služby v České Třebové částku živobytí.

To samé platí pro pár č. 7 a 8. V případě páru č. 7 je žadatelka invalidní v prvním stupni. Jelikož nespadá do výjimky osob uvedené v § 3 odst. 1 zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, je vedena v evidenci uchazečů o zaměstnání na úřadu práce. Měsíčně pobírá invalidní důchod. V tabulce je vidět, že dávka se jí v únoru 2017 snížila z důvodu valorizace důchodu. Klientka žije s druhem, který je také v evidenci uchazečů o zaměstnání. Oba nikde nepracovali. Od dubna 2017 měli možnost nastoupit na dobrovolnou veřejnou službu, tuto možnost odmítli. Žadatelka ani druh nebyli po dobu 6 měsíců pobírání příspěvku na živobytí aktivní, tudíž oba spadli v srpnu a září 2017 na existenční minimum. Během září 2017 nastoupila žadatelka na výkon veřejné služby do firmy Eko Bi s.r.o., kde odpracovala 20 hodin, a splnila aktivitu. Její druh v září 2017 nastoupil do zaměstnání na dohodu o provedení

práce a odpracoval 20 hodin. Po splnění aktivit se partnerům částka živobytí v říjnu 2017 zvýšila.

Klient č. 8 a jeho družka jsou vedeni v evidenci uchazečů o zaměstnání na úřadu práce. Nikde nepracují, nemají žádný příjem. Dávka páru je zvýšená o 1 130 Kč, protože družka má od odborného lékaře stanovenou diabetickou dietu. Jak žadatel, tak družka měli možnost nastoupit na dobrovolnou veřejnou službu organizovanou firmou Eko Bi s.r.o., a splnit tak aktivitu. Možnost výkonu veřejné služby odmítli, a ani si nenašli práci. Po šesti měsících pobírání příspěvku na živobytí jim byla částka snížena na existenční minimum, tj. 2 200 Kč. K prvnímu poklesu dochází v měsíci srpnu 2017. Snížení na existenční minimum pokračuje v i dalším měsíci září 2017. Snížení na existenční minimum pokračuje i v dalším měsíci. V září 2017 chtěli oba nastoupit na výkon veřejné služby. Místa byla volná, takže oba nastoupili a odpracovali si 20 hodin za měsíc. Podmínka snahy o zvýšení příjmu vlastní prací byla splněna a na jejím základě byla částka živobytí v říjnu 2017 u páru navýšena.

Lze vidět, jak u jednotlivce č. 1, tak u páru č. 7 a 8, že zpočátku nejevili zájem o aktivity spojené s hledáním práce a zvýšením příjmu vlastní prací. Až po snížení částky živobytí na existenční minimum začaly osoby v hmotné nouzi postupně reagovat a snažit se o zvýšení příjmu vlastní prací. V tomto případě je novelizace zákona motivací, aby se osoby na dávkách hmotné nouze snažily o zvýšení příjmu. Nejdříve však musí zažít propad příjmu.

Klient č. 3, uvedený v tabulce č. 3, je zařazený v evidenci uchazečů o zaměstnání na úřadu práce. Nikde nepracuje, žádný příjem z výdělečné činnosti nemá. O práci nejeví žádný zájem, nechce se mu. Klient má soudem stanovenou vyživovací povinnost. Má dlužné výživné pro nezletilé dvě děti, které neplatí, proto se postupně zvyšuje. Dlužná částka výživného je vyšší než trojnásobek stanovené měsíční splátky, z tohoto důvodu žadatel pobírá každý měsíc

částku existenčního minima, tj. 2 200 Kč. Proto byla klientovi nabídnuta možnost dobrovolné veřejné služby, aby se mu navýšila částka živobytí. Klient veřejnou službu odmítl a tvrdil, že si bude práci hledat sám. Práci si zatím nenašel. Jak je vidět z tabulky č. 3, klient částku existenčního minima pobírá po celé zkoumané období.

Skupina číslo 2

Skupinu č. 2 představují klienti, kteří se snažili příjem vlastní prací zvýšit. Jak je v tabulce č. 4 vidět, projevená snaha a zvýšení příjmu vlastní prací má následně vliv na stanovení částky živobytí.

Klient	12/2016	1/2017	2/2017	3/2017	4/2017	5/2017	6/2017	7/2017	8/2017	9/2017	10/2017	11/2017	12/2017
4, jednotlivec a)	299 Kč	299 Kč	299 Kč	372 Kč	1 690 Kč	1 190 Kč	1 190 Kč	odejmut	427 Kč	372 Kč	900 Kč	536 Kč	536 Kč
5, jednotlivec a)	2 725 Kč	2 725 Kč	2 874 Kč	2 874 Kč	2 667 Kč	2 667 Kč	2 667 Kč	2 667 Kč	2 634 Kč	2 570 Kč	2 570 Kč	2 570 Kč	2 570 Kč
8, jednotlivec a)	3 410 Kč	3 410 Kč	3 410 Kč	3 410 Kč	3 410 Kč	3 410 Kč	3 410 Kč	2 764 Kč	2 764 Kč	2 103 Kč	2 862 Kč	2 764 Kč	2 764 Kč
9, jednotlivec a, d)	3 410 Kč	3 410 Kč	3 410 Kč	3 410 Kč	3 410 Kč	3 410 Kč	3 410 Kč	3 410 Kč	3 410 Kč	3 410 Kč	3 410 Kč	2 744 Kč	2 744 Kč
10, jednotlivec a)	3 410 Kč	3 410 Kč	3 410 Kč	3 410 Kč	3 410 Kč	3 410 Kč	3 410 Kč	1 239 Kč	2 255 Kč	2 486 Kč	2 394 Kč	2 394 Kč	2 486 Kč
1, pára)	5 189 Kč	5 104 Kč	5 104 Kč	5 177 Kč	5 177 Kč	3 780 Kč	3 780 Kč	odejmuta					
4, pára, b)	5 970 Kč	5 970 Kč	5 970 Kč	5 970 Kč	5 970 Kč	6 575 Kč	6 575 Kč	5 929 Kč	5 929 Kč	6 199 Kč	6 575 Kč	5 929 Kč	5 929 Kč
6, pára)	5 970 Kč	5 970 Kč	5 970 Kč	5 970 Kč	4 850 Kč	4 850 Kč	1 998 Kč	1 998 Kč	5 112 Kč	4 316 Kč	4 316 Kč	4 652 Kč	4 463 Kč

Tabulka č. 4: Skupina číslo 2

Aktivity klientů jsem rozdělila na čtyři podskupiny. Klient chování změnil a:

- stal se osobou výdělečně činnou, a zároveň si odpracoval alespoň 20 hodin,
- přijal nabídku veřejné služby,
- přijal nabídku projektů KrP ÚP ČR,
- účastnil se individuálního akčního plánování.

a) Osoby výdělečně činné, které si zároveň odpracovali alespoň 20 hodin

Klient č. 4 pracuje na částečný úvazek pracovní smlouvy. Jeho výdělek není dostatečně vysoký, aby se finančně zabezpečil sám, proto je mu vyplácena dávka hmotné nouze. Klient pracuje ve stavební firmě na dobu neurčitou. Jeho výdělky se pohybují okolo 5 000–6 000 Kč měsíčně. Klient pracuje po celé zkoumané období, aktivní byl již před novelizací. Situace ohledně posuzování částky živobytí zůstala neměnná. V tabulce č. 4 lze vidět, že v červenci 2017 byla klientovi z důvodu vyšších příjmů dávka odejmuta. V srpnu 2017 mu byla opět přiznána.

Totožně jako klient č. 4 i klientka č. 5 pracuje po celé zkoumané období na dohodu o provedení práce. Její příjmy se ze začátku sledovaného období pohybovaly okolo 1 000 Kč měsíčně. Od března 2017 dokládala zvýšený příjem na 1 500 Kč, jelikož si odpracovala 20 hodin. Žadatelka reagovala na novelizaci a od začátku si snažila zvýšit příjem z výdělečné činnosti.

Klient č. 8 je taktéž veden na úřadu práce v evidenci uchazečů o zaměstnání. Žadatel má občasné pracovní příležitosti během sezonní doby. Pracuje převážně přes léto do pozdního podzimu na dohodu o provedení práce jako dělník (sekání trávy, údržbářské práce) a odpracuje si minimálně 20 hodin měsíčně. Na dohodu o provedení práce nastoupil v květnu 2017. Od července 2017 má žadatel snížený příspěvek na živobytí, jelikož doložil vyšší příjem z výdělečné činnosti. Klienta jsem zařadila do podskupiny a), jelikož nastoupil do pracovního procesu, a tím si splnil aktivitu spojenou s hledáním práce a zvýšením příjmu vlastní prací.

Obdobně jako klient č. 8 si počínal klient č. 10. Taktéž během měsíce května 2017 doložil dohodu o provedení práce trvající do konce roku 2017. Jak tabulka č. 4 uvádí, v červenci 2017 doložil čistý příjem z výdělečné činnosti a počet

odpracovaných hodin (vždy bylo více než 20 hodin), proto se mu částka živobytí snížila.

Do podskupiny a) jsem zařadila i pár č. 1. Klientka neměla od prosince 2016 do března 2017 žádný příjem. Od března 2017 začala pracovat na zkrácený úvazek pracovního poměru. Manžel klientky je osobou invalidní v prvním stupni a po celou sledovanou dobu pracuje také na zkrácený úvazek pracovního poměru. Částky příspěvku na živobytí se mění podle výše výdělku. Žadatelka přišla na úřad práce v červenci 2017 se žádostí o ukončení pobírání dávky, jelikož od června 2017 pracuje na plný úvazek, zvýšil se jí příjem a na úřad práce již nebude chodit. Na žádost žadatelky byl sepsán protokol o ústním jednání a dávka jí byla odejmuta. Klientka byla od začátku novelizace aktivní, hledala si práci, našla ji a totožně jako její manžel pracuje po celou dobu pobírání dávek hmotné nouze.

Totožně jako pár č. 1 se i pár č. 6 zařadil do pracovního procesu. Klientka je vedená v evidenci uchazečů o zaměstnání. Žadatelka si našla zaměstnání hned v únoru 2017 a pracovala na dohodu o provedení práce. V dubnu 2017 se jí dávka z příspěvku na živobytí snížila z důvodu vyššího příjmu rodiny. K většímu poklesu dávky došlo v červnu 2017, kdy byl její druh vyřazen z evidence úřadu práce, jelikož se stal osobou, která není v hmotné nouzi, a navíc žadatelka doložila vyšší příjem z dohody o provedení práce. Došlo ke snížení dávky téměř o 3 000 Kč. Aby její druh vyřešil situaci rodiny od července 2017, začal pracovat na dohodu o provedení práce a odpracoval si 20 hodin měsíčně, proto došlo v srpnu 2017 ke zvýšení částky živobytí rodiny a tím i dávky příspěvku na živobytí. Zde je vidět, že byla žadatelka aktivní již od počátku. Pak částka živobytí hodně klesla kvůli vyřazení jejího druha z evidence úřadu práce. Na základě této skutečnosti si druh našel práci, a aktivně se zapojil do pracovního procesu.

b) Osoby, které přijali nabídku veřejné služby

Klientka i její druh z páru č. 4 jsou vedeni v evidenci uchazečů o zaměstnání. Oba před novelizací neměli žádný příjem a ani si ho nijak nezvyšovali. Klientka v dubnu 2017 nastoupila na veřejnou službu do firmy Eko Bi s.r.o., kde vykonávala činnosti při zajišťování čistoty ulic a jiných veřejných prostranství. Žadatelka po celé sledované období vykonávala veřejnou službu a pokaždé odpracovala 30 hodin měsíčně. Částka jejího živobytí se od května 2017 navýšila o 605 Kč. Její druh nastoupil na dohodu o provedení práce od května 2017. V červnu 2017 doložil první příjem, proto se výše dávky příspěvku na živobytí v červenci 2017 snížila. Měsíčně si odpracoval 20 i více hodin, splnil tak aktivitu spojenou se snahou o zvýšení příjmu. Oba měli po novelizaci zákona snahu si příjem vlastní prací zvýšit, proto jsem je zařadila do podskupiny a) i b). Do této podskupiny řadím i jednotlivce č. 1 a pár 7 i 8 ze skupiny č. 1. Tito klienti mají společného, že nejdříve museli pocítit snížení dávky na existenční minimum, a poté začali být aktivními a nastoupili na veřejnou službu. Většina klientů ve hmotné nouzi, kteří nastoupili do veřejné služby, se snažila odpracovat 30 hodin měsíčně, a díky tomu si zvýšit částku živobytí o 605 Kč.

c) Osoby, které přijali nabídku projektů KrP ÚP ČR

Při spolupráci s vedoucí oddělení projektů v Pardubicích jsem se dozvěděla, kolik klientů se projektů zúčastnilo. Projektů s názvy Záruky pro mladé, Nový start pro aktivní život, Návrat do práce a Cvičná firma se v České Třebové účastní velmi málo osob. Za celý úřad v České Třebové se účastnili pouze 4 klienti v hmotné nouzi (viz příloha č. 2). Z mých klientů se nezúčastnil nikdo. V příloze č. 2 jsou popsány projekty a v tabulkách znázorněny počty klientů účastnících se všech projektů na Úřadu práce v České Třebové.

d) Osoby, které se účastnili individuálního akčního plánování

Klient č. 9 je osobou dlouhodobě vedenou v evidenci uchazečů o zaměstnání na úřadu práce a také dlouhodobě pobírající dávky hmotné nouze. Klient byl do července 2017 osobou bez přístřeší. Díky spolupráci agentury zaměstnanosti, hmotné nouze a městem Česká Třebová žadatel obdržel sociální byt. Klient se od června 2017 účastnil individuálního akčního plánování. Společně s kolegyní z agentury zaměstnanosti kontaktovali několik zaměstnavatelů. Od září 2017 začal klient pracovat na dohodu o provedení práce jako stavební dělník a měsíčně odpracoval 20 hodin. V listopadu 2017 se mu částka živobytí snížila, protože v říjnu 2017 doložil čistý příjem z výdělečné činnosti. Díky tomu, že se klient účastnil individuálního akčního plánování, se mu podařilo nastoupit do práce, a tím splnil aktivitu a snahu o zvýšení příjmu vlastní prací.

Skupina číslo 3

Novelizace zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi poukazuje i na výjimky osob, kterých se snížení částky živobytí netýká. Jedná se o osoby invalidní ve druhém stupni, nebo osoby, které obdržely podporu v nezaměstnanosti, podporu při rekvalifikaci či osoby uvedené ve výše zmiňovaném zákoně v § 3 odst. 1 písm. a) body 1 až 10. Zelené zbarvení v tabulce č. 5 ukazují valorizaci důchodů, která proběhla v lednu 2017. Vzhledem k valorizaci důchodu byla dávka příspěvku na živobytí v únoru 2017 snížena. Pro přehlednost, jsem klienty rozdělila do podskupin:

- a) poživatel starobního důchodu,
- b) osoba invalidní ve II a III stupni,
- c) osoba osobně pečující o osobu závislou na pomoci jiné fyzické osoby ve stupni II, III, IV,
- d) osoba uznána dočasně práce neschopnou,

e) osoba pobírající podporu v nezaměstnanosti nebo při rekvalifikaci.

Klient	12/2016	1/2017	2/2017	3/2017	4/2017	5/2017	6/2017	7/2017	8/2017	9/2017	10/2017	11/2017	12/2017
2, jednotlivec d)	3 410 Kč	3 410 Kč	3 410 Kč	3 410 Kč	3 410 Kč	3 410 Kč	3 410 Kč	3 410 Kč	3 410 Kč	3 410 Kč	3 410 Kč	3 410 Kč	3 410 Kč
6, jednotlivec d)	3 410 Kč	3 410 Kč	4 540 Kč	4 540 Kč	4 540 Kč	4 540 Kč	4 540 Kč	4 540 Kč	4 540 Kč	5 145 Kč	5 145 Kč	5 145 Kč	5 145 Kč
7, jednotlivec a)	1 038 Kč	1 038 Kč	930 Kč	930 Kč	930 Kč	930 Kč	930 Kč	930 Kč	930 Kč	930 Kč	930 Kč	930 Kč	930 Kč
11, jednotlivec e)	742 Kč	742 Kč	742 Kč	2 730 Kč	2 730 Kč	3 410 Kč	3 410 Kč	odejmuta					
12, jednotlivec a)	2 279 Kč	2 279 Kč	2 197 Kč	2 197 Kč	2 197 Kč	2 197 Kč	2 197 Kč	2 197 Kč	2 197 Kč	2 197 Kč	2 197 Kč	2 197 Kč	2 197 Kč
2, pár b,c)	5 731 Kč	5 731 Kč	5 644 Kč	5 644 Kč	5 644 Kč	5 644 Kč	5 644 Kč	5 644 Kč	5 644 Kč	5 644 Kč	5 644 Kč	5 644 Kč	5 644 Kč
3, pár a,c)	1 506 Kč	1 506 Kč	1 423 Kč	1 423 Kč	1 423 Kč	1 423 Kč	1 623 Kč	odejmut					
5, pár b,d)	1 852 Kč	1 852 Kč	1 761 Kč	1 761 Kč	904 Kč	417 Kč	1 225 Kč	399 Kč	562 Kč	odejmuta			

Tabulka č. 5: Skupina číslo 3

a) Poživatel starobního důchodu

Do této podskupiny patří klienti č. 7 a 12. Oba pobírají pravidelně nižší starobní důchod. Nikde nepracují, žádný jiný příjem nemají. Vzhledem k tomu, že klienti jsou poživatelé starobního důchodu, podle novely zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi nemusí plnit aktivity spojené se zvýšením příjmu, a proto částka živobytí zůstává stejná.

b) Osoba invalidní ve II a III stupni

Klientku č. 5 zařazuji do podskupiny b), ale i d). Žadatelka je osobou invalidní ve třetím stupni. Pravidelně pobírá invalidní důchod. Klientka má od odborného lékaře stanovenou diabetickou dietu, proto je její částka živobytí navýšená o 1 130 Kč. Žadatelka žije s manželem, který byl dočasně pracovně neschopen a od dubna 2017 pobíral v různých částkách dávky nemocenského pojištění. Podle nich se jim pak měnila dávka příspěvku na živobytí. V září 2017 jim byla dávka odejmuta, jelikož manželovi byla vyplacena vyšší dávka nemocenského pojištění a příjmy byly vyšší než částka živobytí rodiny. Do konce roku si již pár znovu nepožádal o dávku hmotné nouze. Jednou

z možností je, že manžel nastoupil do práce, rodině se zvýšil příjem a dávku příspěvek na živobytí již nepotřebovali.

c) Osoba osobně pečující o osobu závislou na pomoci jiné fyzické osoby ve stupni II, III, IV

Do podskupiny c) zahrnuji pár č. 2. Žadatel osobně pečuje o svoji družku, která je osobou invalidní ve třetím stupni. Družka pobírá invalidní důchod. Oba mají od odborného lékaře stanovenou diabetickou dietu a částka živobytí je u obou zvýšená o 1 130 Kč.

Pár č. 3 zařazuji nejen do této podskupiny, ale i do podskupiny a). Žadatel osobně pečoval o svoji matku, do května 2017 za ní docházel do jejího domu. Matka žadatele je osobou invalidní ve druhém stupni. Za péči o ni měl měsíční příjem ve výši 200 Kč. Matka žadatele byla v květnu 2017 umístěna do domova pro seniory. Protože se již žadatel nemusel o matku starat, přestal být osobou uvedenou v zákoně č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi § 3 odst. 1 písm. a) bod 5. Aby se mu po 6 měsících nesnížila částka živobytí, musel projevit snahu o zvýšení příjmu vlastní prací. Žadatel se zaregistroval do evidence uchazečů o zaměstnání, a zároveň si aktivně hledal práci. V červnu 2017 si našel práci na pracovní smlouvu na dobu určitou, čímž se zařadil do skupiny č. 2, podskupiny a). Jeho družka pobírá starobní důchod (zařazena do podskupiny a). Klient ke konci měsíce června 2017 požádal od července 2017 o odejmutí dávky, protože chodí do práce, má příjem a na úřad práce již nebude chodit. Na žádost klienta byl sepsán protokol o ústním jednání a dávka odejmuta. Do konce roku si pár již o dávku hmotné nouze znovu nepožádal.

V obou případech byli žadatelé podle zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi osobami uvedenými v § 3 odst. 1 písm. a) bod 5 – osobou osobně pečující o osobu závislou na pomoci jiné fyzické osoby ve stupni III, proto nemuseli plnit aktivity a částka živobytí zůstala neměnná.

d) Osoba uznána dočasně práce neschopnou

Klient č. 2 je na úřadu práce veden v evidenci uchazečů o zaměstnání. Žadatel je dlouhodobě nemocný. Díky tomu, že je klient dočasně uznanou práce neschopnou osobou, jeho částka živobytí se nemění.

Žadatelka č. 6 je vedena v evidenci uchazečů o zaměstnání. V únoru 2017 od odborného lékaře doložila potvrzení, že má diabetickou dietu, proto se jí dávka navýšila o 1 130 Kč. Žadatelka byla v období od 1. března 2017 do 15. dubna 2017 dočasně uznána pracovní neschopnou osobou. V květnu 2017 již měla plnit aktivity spojené s novelizací zákona. Tentýž měsíc jí byla nabídnuta možnost veřejné služby, kterou odmítla, že si práci najde sama. Žadatelka však práci nenašla. Od 15. srpna 2017 byla zapojena do veřejné služby, kde odpracovala 30 hodin měsíčně. Od září 2017 se jí zvýšila částka živobytí na 5 145 Kč. Žadatelku mohu zařadit i do skupiny č. 2, podskupiny b) pro výkon veřejné služby.

e) Osoba pobírající podporu v nezaměstnanosti nebo při rekvalifikaci

Do této skupiny řadím klientku č. 11. Žadatelka je vedená v evidenci uchazečů o zaměstnání. Od prosince 2016 do března 2017 pobírala vyšší podporu v nezaměstnanosti, proto měla nižší příspěvek na živobytí. Od dubna 2017 získala nižší podporu v nezaměstnanosti, proto se jí zvýšil příspěvek na živobytí. Žadatelka v této době plnila aktivitu, díky podpoře v nezaměstnanosti. V květnu 2017 již nezískala podporu v nezaměstnanosti a žádný jiný příjem neměla, proto žadatelka obdržela celou částku živobytí. Tentýž měsíc jí byla nabídnuta dobrovolná veřejná služba, žadatelka odmítla, že si hledá jinou práci. V červenci 2017 klientka požádala o ukončení dávky, jelikož si našla práci. Byl s ní sepsán protokol o ústním jednání a dávka jí byla odejmuta. Je možné, že práce žadatelky byla dlouhodobá, jelikož si již do konce sledovaného období nepřišla znovu na úřad práce požádat o dávku příspěvek na živobytí.

5.5 Vyhodnocení

Od 1. února 2017 došlo k legislativní změně zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi. V této části bakalářské diplomové práce shrnuji výsledky provedeného výzkumu a popisuji změny chování žadatelů o pomoc v hmotné nouzi po novelizaci zákona.

Nejprve se zabývám agregovanými údaji, jako jsou celkový počet výplat příspěvků na živobytí a celková výše vyplacených příspěvků na živobytí od ledna 2016 do prosince 2018. Zjistila jsem, že se celkový počet výplat dávek hmotné nouze na Úřadu práce v České Třebové v průběhu sledovaného období snížil o 160 dávek. K výraznějšímu snížení došlo v červenci 2017 (o 85 dávek) a v lednu 2018 (o 50 dávek). Novelizace zákona vyvinula určitý tlak, jenž část klientů vedl k přijetí pracovních nabídek, kterých by bez novely nevyužili. Pracovních nabídek byl v té době dostatek, jelikož míra nezaměstnanosti po sledované období klesala. Lidé, kteří chtějí pracovat, se lehko začlení do pracovního procesu, neboť jak ukazuje míra nezaměstnanosti v okrese Ústí nad Orlicí, se snížila během sledovaného období pod 2 %.

Celková výše vyplacených příspěvků na živobytí ukazuje snížení celkového objemu vyplacených dávek o více než 1 000 000 Kč. V srpnu 2017 mělo dojít k prvnímu snižování částky živobytí na existenční minimum na 2 200 Kč. V červenci 2017 činila průměrná měsíční dávka 3 233 Kč, v srpnu 3 561 Kč. Vzhledem ke skutečnosti, že v srpnu 2017 byla částka vyšší než v červenci 2017, je pravděpodobné, že v tomto měsíci došlo zřídka ke snížení na existenční minimum. Většina klientů se k novelizaci zákona zachovala odpovědně a snažila se o aktivity spojené se zvýšením příjmu vlastní prací a nespadnout na existenční minimum. Existují však i výjimky, jak uvádím v podkapitole 5.4.3.

Osoby rozdělují do tří skupin. Do první skupiny zahrnují 4 klienty (2 jednotlivci a 2 páry), kterým byla částka živobytí snížena na existenční minimum. Tři z nich museli osobně pocítit snížení dávky na existenční minimum, aby novelizaci začali brát vážně a začali plnit aktivity spojené se snahou o zvýšení příjmu vlastní prací. Klient č. 3 pobíral po celé sledované období, tj. od prosince 2016 do prosince 2017, částku existenčního minima z důvodu dlužného výživného na nezletilé děti, přičemž si mohl zvýšit příspěvek na živobytí. Nabídku však odmítl.

Skupina č. 2 obsahuje 8 klientů (5 jednotlivců a 3 páry), kteří si snažili zvýšit příjem vlastní prací (stali se osobami výdělečně činnými, a zároveň si odpracovali alespoň 20 hodin, přijali nabídku veřejné služby nebo projektů KrP ÚP ČR nebo se účastnili individuálního akčního plánování). Někteří z nich (jednotlivec č. 4 a 5, manžel z páru č. 1) již snahu plnili před tím, než vstoupila v platnost novela zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, a tudíž se u nich neprojevíly restrikce, které novela zahrnuje. Ostatní ve skupině se snažili nastoupit buď na dohodu o provedené práci, nebo na pracovní smlouvu. Někteří z nich začali pracovat ve veřejné službě, snažili si odpracovat 30 hodin, a tím došlo k bonifikaci dávky příspěvku na živobytí o 605 Kč. Projektů organizovaných krajskou pobočkou Úřadu práce ČR se za celé Kontaktní pracoviště Úřadu práce v České Třebové účastnili pouze 4 klienti, ale ani jeden z mých (příloha č. 2). Myslím, že je to velmi málo, avšak pravdou je, že klienti musí splňovat určité podmínky, aby se mohli projektů účastnit. Individuální plánování využil pouze jeden klient (č. 9). Plánování mu pomohlo nejen k získání dohody o provedení práce, ale i k bydlení. Legislativní změna se nedotkla těch klientů, kteří po celou sledovanou dobu pracují stejně jako klientů uvedené ve skupině č. 3.

Skupinu č. 3 tvoří taktéž 8 klientů (5 jednotlivců a 3 páry). Novelizace zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi poukazuje na výjimky osob, kterých

se snížení částky živobytí netýká. Mými zkoumanými klienty byli poživatelé starobního důchodu, osoby invalidní ve druhém a třetím stupni, osoby osobně pečující o osobu závislou na pomoci jiné fyzické osoby ve stupni II, III, IV, osoby uznány dočasně práce neschopné a osoby pobírající podporu v nezaměstnanosti nebo při rekvalifikaci. Někteří z nich se stali výjimkami na určitou dobu. Klient (pár č. 3) starající se o matku, ukončil péči, nastoupil do práce a požádal o odejmutí dávky příspěvku na živobytí. O odejmutí požádala také klientka (č. 11), která pobírala podporu v nezaměstnanosti a po vyčerpání podpory nastoupila do práce. Klientka č. 6 po uzdravení nastoupila na výkon veřejné služby. Všichni zmínění klienti, pokud přestali být výjimkami, které ukládá zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, si začali aktivně zvyšovat příjem vlastní prací.

Po sledovanou dobu byla dávka odejmuta 5 klientům (2 jednotlivcům a 3 pářům). Jedna osoba (č. 11) a 2 páry (č. 1 a 3) požádali o odejmutí sami, jelikož si našli práci a již nechtěli dál pobírat dávku příspěvek na živobytí. Jednomu klientovi (č. 4) byla dávka odejmuta z vyšších příjmů. Klient si však v dalším měsíci požádal znovu o přiznání dávky, protože měl nižší příjem, a dávka mu byla přiznána. Kvůli vyšším příjmům byla dávka odejmuta taktéž páru č. 4, avšak pár si již znovu o dávku hmotné nouze nepožádal.

Myslím si, že aktivity spojené se snahou o zvýšení příjmu vlastní prací jsou velice přínosné a efektivní pro agendu hmotné nouze. Zavedením novelizace zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi a jeho tlaku, který část klientů vedl k přijetí pracovních nabídek, které by jinak v případě nezavedení novelizace nevyužili, došlo k výraznému snížení počtu a tím i výše vyplacených příspěvků na živobytí.

Závěr

Cílem mé bakalářské diplomové práce na téma Změny v praxi pomoci v hmotné nouzi po novelizaci zákona bylo popsat změny systému dávek pomoci v hmotné nouzi a chování žadatelů po novelizaci zákona.

V teoretické části se stručně zabývám sociálním zabezpečením. Popisuji sociální pomoc, která je základním systémem sociálního zabezpečení. V další kapitole se věnuji vývoji sociální politiky od roku 1989 do současnosti. Pomoc v hmotné nouzi přibližuji ve třetí kapitole, kde se zaměřuji na zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi a jeho novelizaci, částky živobytí a dávky hmotné nouze. V poslední kapitole se zabývám vývojem veřejné služby.

V empirické části jsem nejprve zkoumala trendy ve výplatách příspěvků na živobytí za celý Úřad práce v České Třebové od ledna 2016 do prosince 2018, následně jsem se snažila popsat chování klientů v hmotné nouzi v období od prosince 2016 do prosince 2017. Pro svůj výzkum jsem zvolila techniku analýzy dokumentů. Pro přehlednost jsem vytvořila grafy a tabulky. Provedeným výzkumem bylo dosaženo cíle bakalářské diplomové práce.

Výzkum ukázal, že počet vyplacených dávek příspěvků na živobytí na Úřadu práce v České Třebové se od počátku sledovaného období snížil o 160. Na konci sledovaného období se vyplatilo o 1 000 000 Kč méně. Tato novelizace je v agendě hmotné nouze úspěšná. Jejím cílem je osoby pobírající dlouhodobě dávky hmotné nouze aktivně zapojit do pracovního procesu a osvojit tím jejich pracovní návyky a dovednosti. Na Úřadu práce v České Třebové se cíl naplňuje. Novelizace zákona vyvíjí na osoby tlak, který část klientů vede k přijetí pracovních nabídek, které by v případě nezavedení novelizace nevyužili. Výzkum ukázal, že tato část klientů se k novelizaci zákona zachovala odpovědně a snažila se o aktivity spojené se zvýšením příjmu vlastní prací

a nespadnout na existenční minimum. Klienti, jejichž dávka se na existenční minimum snížila, se z této situace snažili vymanit. Nastoupili na dobrovolnou veřejnou službu, která byla pomocí novelizace zákona znovu zavedená.

Díky novelizaci jsem se mohla seznámit s veřejnou službou, která mi do té doby byla neznámá. Pro část klientů na hmotné nouzi je veřejná služba dalším motivačním prvkem a prvním krokem k znovuzачlenění do pracovního procesu. Zajímavé téma pro další práci by bylo zkoumání veřejné služby v systému pomoci v hmotné nouzi očima klientů.

Literatura a zdroje

- BABIŠ, A. (2018). *Programové prohlášení vlády ČR*. [online]. [cit. 14. 2. 2019]. Dostupné z: https://www.vlada.cz/cz/jednani-vlady/programove-prohlaseni-vlady-162319/#Socialni_politika_a_zamestnanost
- BECK, P., GRUNEROVÁ, I. a PAVELKOVÁ, M. (2016) *Zákon o pomoci v hmotné nouzi. Praktický komentář*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR. ISBN 978-80-7478-977-9.
- BUŘÍNSKÁ, B. a SOUKUP, J. (2013). *sKarta*. [online]. [cit. 10. 9. 2019]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/tema/clanek/skarta-40096406>
- ČESKO. (2019). *Ústavní zákon č. 2/1993 Sb. ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb. Listina základních práv a svobod ze dne 16. prosince 1992 jako součásti ústavního pořádku České republiky*. [online]. [cit. 20. 6. 2019]. Dostupné z: <https://www.noveaspi.cz/products/lawText/1/40453/1/2>
- ČESKO. (2019). *Zákon č. 111/2006 Sb. ze dne 14. března 2006 o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů*. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2006, částka 37. [online]. [cit. 2. 7. 2019]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-111>
- ČESKO. (2019) *Zákon č. 111/2006 Sb. ze dne 14. března 2006 o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů. Praktický komentář*. 2019. [online]. [cit. 2. 7. 2019]. Dostupné z: https://www.noveaspi.cz/products/lawText/13/32554/1/2#pa_24
- FILIPOVÁ, Š. (2009). *Úřady práce pomáhají obcím s organizací veřejné služby*. [online]. [cit. 7. 7. 2019]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/cs/7459>
- FIŠER, J. (2009). *Programové prohlášení vlády ČR*. [online]. [cit. 10. 2. 2019]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/assets/clenove-vlady/historie-minulych-vlad/prehled-vlad-cr/1993-2007-cr/jan-fischer/ppv-2009.pdf>

- GREGOROVÁ, Z. a GAVLAS, M. (2005) *Sociální zabezpečení*. Vyd.2. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 80-210-3686-9.
- KLAUS, V. (1996). *Programové prohlášení vlády ČR*. [online]. [cit. 8. 2. 2019]. Dostupné z: https://www.vlada.cz/assets/clenove-vlady/historie-minulych-vlad/prehled-vlad-cr/1993-2010-cr/vaclav-klaus-2/Programove-prohlaseni-vlady_1.pdf
- KREBS, V., et al. (2010) *Sociální politika*. Vyd.5. Praha: Wolters Kluwer ČR. ISBN 978-80-7357-585-4.
- LANGÁŠEK, T. (2012). *Ústavní soud. ÚS zrušil tzv. veřejnou službu a některá ustanovení zákona o zdravotních službách pro rozpor s ústavou*. [online]. [cit. 10. 6. 2019]. Dostupné z: <https://www.usoud.cz/aktualne/us-zrusil-tzv-ve-rejnu-sluzbu-a-nektera-ustanoveni-zakona-o-zdravotnich-sluzbach-pro-roz/>
- MARKSOVÁ, M. (2017). *Ministryně Marksová: Veřejná služba má lidem pomáhat, ne je trestat*. [online]. [cit. 11. 6. 2019]. Dostupné z: <https://www.parlamentnilisty.cz/politika/politici-volicum/Ministryne-Marksova-Verejna-sluzba-ma-lidem-pomahat-ne-je-trestat-474054>
- MPSV (2010). *Obec a veřejná služba*. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí. ISBN 978-807421-020-4. [online]. [cit. 10. 6. 2019]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/files/clanky/9269/verejna_sluzba_27-07.pdf
- MPSV (2015) *Slovník sociálního zabezpečení*. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR. ISBN 978-80-7421-114-0.
- MPSV ČR. (2015). *Informace pro občany*. [online]. [cit. 16. 6. 2019]. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/soc/ssp/obcane>
- MPSV ČR. (2015). *Informace pro občany, doplatek na bydlení*. [online]. [cit. 16. 6. 2019]. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/soc/hn/obcane/bydleni>

- MPSV ČR. (2018). *Obecné informace a vymezení některých pojmů*. [online]. [cit. 18. 6. 2019]. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/soc/hn/obcane/obecne>
- MPSV ČR. (2017). *Instrukce NM 4 č. 1/2017*. [online]. [cit. 15. 7. 2019]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/files/clanky/30325/Instrukce_1_2017_Verejna_sluzba_I.pdf
- MPSV ČR. (2019). *Veřejná služba*. [online]. [cit. 29. 9. 2019]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/web/cz/-/verejna-sluzba>
- MPSV ČR. (2019). *Časové řady míry nezaměstnanosti a podílu nezaměstnaných osob*. [online]. [cit. 18. 10. 2019]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/web/cz/casove-rady-mn-a-pno>
- MPSV ČR. (2019). *Pomoc v hmotné nouzi*. [online]. [cit. 19. 10. 2019]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/web/cz/pomoc-v-hmotne-nouzi#ohn>
- MPSV ČR. (2019). *Projekty Evropského sociálního fondu*. [online]. [cit. 11. 11. 2019]. Dostupné z: <https://www.uradprace.cz/web/cz/projekty-evropskeho-socialniho-fondu-8>
- MUSIL, L., HUBÍKOVÁ, O., HAVLÍKOVÁ, J., a KUBALČÍKOVÁ, K. (2013) *Raná fáze implementace reformy v rámci agendy dávek pomoci v hmotné nouzi*. Vyd.1. Praha: VÚPSV. ISBN 978-80-7416-124-7.
- NEČAS, P. (2010). *Programové prohlášení vlády ČR*. [online]. [cit. 10. 2. 2019]. Dostupné z: https://www.vlada.cz/assets/media-centrum/dulezite-dokumenty/Programove_prohlaseni_vlady.pdf
- PLÍVOVÁ, V. (2011). *Veřejná služba není jen vymetání chodníků*. [online]. [cit. 15. 9. 2019]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/documents/20142/805559/TZ131211a2.pdf/c8985987-06af-a71f-3606-fa7b0d23610a>

- POTŮČEK, M. (1995) *Sociální politika*. Vyd.1. Praha: Sociologické nakladatelství. ISBN 80-85850-01-X.
- REICHEL, J. (2009) *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. Praha: Grada. Sociologie (Grada). ISBN 978-80-247-3006-6
- RUSNOK, J. (2013). *Programové prohlášení vlády ČR*. [online]. [cit. 12. 2. 2019]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/assets/media-centrum/tema/Programove-prohlaseni-vlady-20130802.pdf>
- SOBOTKA, B.(2014). *Programové prohlášení vlády ČR*. [online]. [cit. 12. 2. 2019]. Dostupné z: https://www.vlada.cz/assets/media-centrum/dulezite-dokumenty/programove_prohlaseni_unor_2014.pdf
- ŠABATOVÁ, A., BLECHA, M., a ČERNÁ, J., et al. (2017) *Dávky pomoci v hmotné nouzi*. Praha: Kancelář veřejného ochránce práv ve spolupráci s Wolters Kluwer ČR. Stanoviska (Kancelář veřejného ochránce práv). ISBN 978-80-87949-58-0.
- TOMEŠ, I. (2010) *Úvod do teorie a metodologie sociální politiky*. Vyd.1. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-680-3.
- TOPOLÁNEK, M. (2006). *Programové prohlášení vlády ČR*. [online]. [cit. 9. 2. 2019]. Dostupné z: https://www.vlada.cz/assets/clenove-vlady/historie-minulych-vlad/prehled-vlad-cr/1993-2010-cr/mirek-topolanek-2/Programove-prohlaseni-vlady_1.pdf
- TRÖSTER, P. a kol. (2013) *Právo sociálního zabezpečení*. Vyd.6. Praha: C. H. Beck. ISBN 978-80-7400-473-5.
- VARVAŘOVSKÝ, P. (2012). *Stanovisko veřejného ochránce práv*. [online]. [cit. 15. 7. 2019]. Dostupné z: https://www.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/Zvlastni_opravneni/ustavni_soud/SZD_16-2012_US.pdf

VEČEŘA, M. (2001) *Sociální stát. Východiska a přístupy*. Vyd.2. Praha: Slon. ISBN 80-85850-16-8.

VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. (2011). *Sociální reforma míří na vládu*. [online]. [cit. 30. 5. 2019]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/socialni-reforma-miri-na-vladu-84077/>

ZEMAN, M. (1998). *Programové prohlášení vlády ČR*. [online]. [cit. 8. 2. 2019]. Dostupné z: https://www.vlada.cz/assets/clenove-vlady/historie-minulych-vlad/prehled-vlad-cr/1993-2010-cr/milos-zeman/Programove-prohlaseni-vlady_1.pdf

Seznam použitých zkratk

ČR – ČR

ČŽ – Částka živobytí

EM – Existenční minimum

KrP – Krajská pobočka

MPSV – Ministerstvo práce a sociálních věcí

ÚP – Úřad práce

ŽM – Životní minimum

Seznam grafů

Graf č. 1: Výplata příspěvků na živobytí v letech 2016–2018

Graf č. 2: Míra nezaměstnanosti v okrese Ústí nad Orlicí

Graf č. 3: Celková výše vyplacených příspěvků na živobytí

Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Klienti – jednotlivci od prosince 2016 do prosince 2017

Tabulka č. 2: Klienti – páry od prosince 2016 do prosince 2017

Tabulka č. 3: Skupina číslo 1

Tabulka č. 4: Skupina číslo 2

Tabulka č. 5: Skupina číslo 3

Seznam příloh

Příloha č. 1: Stanovení částky živobytí

Příloha č. 2: Projekty organizované ÚP

Příloha č. 3: Počet výplat klientů

Přílohy

Příloha č. 1: Stanovení částky živobytí

Částka životního minima za měsíc	Kč
Jednotlivec	3410
První dospělá osoba v domácnosti	3140
Druhá a další dospělá osoba v domácnosti	2830
Nezaopatřené děti do 6 let	1740
Nezaopatřené děti od 6–15 let	2140
Nezaopatřené děti od 15–26 let	2450

Částka existenčního minima za měsíc	Kč
	2200

Částka živobytí podle skupin a stanovení částek

Zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi uvádí v § 24 v odst. 1, písmenu a) – g) skupiny, kterých se částka živobytí týká.

- a) nezaopatřené dítě, poživatel starobního důchodu, osoba invalidní ve III. stupni, osoba starší 68 let
- b) porušení povinnosti z pracovního vztahu
- c) dluh na výživném pro nezletilé dítě
- d) péče ve zdravotnickém zařízení
- e) alespoň 30 hodin veřejné služby za měsíc
- f) pobírání příspěvku na živobytí déle než 6 měsíců
- g) ostatní osoby neuvedeny výše

V tabulce můžeme vidět, jak se stanoví částka živobytí.

Skupina	Stanovení částky živobytí
a)	ŽM + dieta
b)	EM + dieta
c)	EM + dieta
d)	EM + dieta
e)	EM + 605 Kč + 40 % + 30 % + 30 % + dieta
f)	EM + dieta (vyjma osob bez snížení částky živo- bytí § 3 odst.1 písm. a) body 1 až 10)
g)	EM + 605 Kč + 40 % + 30 % + 30 % + dieta

a) Nezaopatřené dítě, poživatel starobního důchodu, osoba invalidní ve III. stupni, osoba starší 68 let

Novelu zákona č. 111/2006 Sb. o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů (zákonem č. 367/2016 Sb.) § 24 komentuje Pavelková, Grunerová, Beck (právní stav ke dni 24. 4. 2019) a uvádějí, že u skupiny a) je posuzována částka živobytí takto:

Částka živobytí = životní minimum nezaopatřeného dítěte + částka za dietní stravování.

Při výkonu 30 hodin veřejné služby za měsíc: Částka živobytí = existenční minimum + polovina rozdílu mezi životním a existenčním minimem jednotlivce + automaticky částka za vlastní práci + částka za pohledávky a nároky + částka za majetek + částka za dietní stravování.

Příklad:

V okruhu společně posuzovaných osob je syn ve věku 10 let a má od odborného lékaře potvrzenou dietu při onemocnění celiakií. Celková částka živobytí dítěte činí 4 940 Kč [2 140 Kč (životní minimum dítěte od 6–15 let) + 2 800 Kč (navýšení za dietu)].

b) Porušení povinnosti z pracovního vztahu

Zde do skupiny b) zařadíme osoby, které sice jsou vedeny v evidenci uchazečů o zaměstnání, avšak v posledních 6 kalendářních měsících před podáním žádosti o dávku jim byl skončen pracovní poměr pro porušení pracovních povinností zvláště hrubým způsobem, který uvádí zákoník práce v § 55 odst. 1 písm. b) a § 52 písm. g).

U skupiny b) platí že: Částka živobytí = existenční minimum + částka za dietní stravování.

Při poskytování příspěvku na živobytí déle než 6 měsíců: Částka živobytí = existenční minimum + částka za dietní stravování. Při výkonu 30 hodin veřejné služby za měsíc: Částka živobytí = existenční minimum + polovina rozdílu mezi životním a existenčním minimem jednotlivce + částka za vlastní práci + částka za pohledávky a nároky + částka za majetek + částka za dietní stravování.

Příklad:

Osoba, která si podala žádost o příspěvek na živobytí dne 1. 6. 2018 je vedena v evidenci uchazečů o zaměstnání, má uplatněné veškeré zákonné nároky a pohledávky. Tato osoba nemá žádný majetek ani stanovenou dietu od odborného lékaře. S osobou byl skončen pracovní vztah ode dne 1. 4. 2018 pro hrubé porušení pracovních povinností. Částka živobytí této osoby činí 2 200 Kč, a to na základě žádosti ze dne 1. 6. 2018.

c) Dluh na výživném pro nezletilé dítě

Osoby, které jsou zařazeny do skupiny c) jsou dlužníci na výživném, tzn. že neplní řádně svou vyživovací povinnost vůči nezletilému dítěti. Sociální pracovníci na agendě pomoci v hmotné nouzi zjišťují, zda k datu podání žádosti je žadateli stanovena vyživovací povinnost a zda již nemá dlužné výživné. Tento dluh nesmí převyšovat trojnásobek měsíční splátky stanoveného výživného.

U skupiny c) platí že: Částka živobytí = existenční minimum + částka za dietní stravování.

Při poskytování příspěvku na živobytí déle než 6 měsíců: Částka živobytí = existenční minimum + částka za dietní stravování. Při výkonu 30 hodin veřejné služby za měsíc: Částka živobytí = existenční minimum + polovina rozdílu mezi životním a existenčním minimem jednotlivce + částka za vlastní práci + částka za pohledávky a nároky + částka za majetek + částka za dietní stravování.

Příklad:

Žadatel o dávku příspěvek na živobytí je veden v evidenci uchazečů o zaměstnání, má uplatněné veškeré nároky a pohledávky a nemá žádný majetek ani stanovenou dietu od odborného lékaře. Při podání žádosti o dávku uvedla, že dluží na výživném pro nezletilé dítě 6 000 Kč. Výživné bylo stanoveno soudem v měsíční výši 1 000 Kč. Dluh na výživném je tedy vyšší, než je trojnásobek měsíční splátky stanové soudem. Částka živobytí žadatele činí 2 200 Kč.

d) Péče ve zdravotnickém zařízení

Do skupiny d) patří osoba, které je poskytována zdravotní péče ve zdravotnickém zařízení (např. v nemocnici, psychiatrické léčebně) a je hospitalizována

minimálně po celý kalendářní měsíc. Zde platí částka existenčního minima ve výši 2 200 Kč, popř. navýšení o dietu.

U skupiny d) platí že: Částka živobytí = existenční minimum + částka za dietní stravování.

Příklad:

Žadatel pobírá příspěvek na živobytí, kde částka živobytí žadatele činí 3 410 Kč. Žadatel vážně onemocněl a dne 21. 5. 2018 nastoupil do nemocnice na dlouhodobou hospitalizaci. Tato skutečnost trvala i po celý měsíc červen 2018. při hodnocení nároku a výše příspěvku na živobytí ode dne 1. 7. 2018 činí částka živobytí žadatele 2 200 Kč.

e) Alespoň 30 hodin veřejné služby za měsíc

Do skupiny e) patří osoby, které vykonávaly veřejnou službu v rozsahu alespoň 30 hodin v kalendářním měsíci.

U skupiny e) platí že: Částka živobytí = existenční minimum + polovina rozdílu mezi životním a existenčním minimem jednotlivce + částka za vlastní práci + částka za pohledávky a nároky + částka za majetek + částka za dietní stravování.

Příklad:

Jednotlivec, který pobírá dávku hmotné nouzi příspěvek na živobytí, vykoná v rozhodném období za kalendářní měsíc veřejnou službu v rozsahu 30 hodin. Tato osoba se aktivně snaží najít si zaměstnání. Nemusí si uplatňovat nároky a pohledávky a nemá žádný majetek. Tento jednotlivec prokázal, že má cukrovku a od odborného lékaře potvrzenou diabetickou dietu. Částka živobytí jednotlivce činí 5 145 Kč [2 200 Kč (existenční minimum) + 605 Kč (navýšení za 30 hodin veřejné služby) + 484 Kč (navýšení za vlastní práci) + 363 Kč (navýšení

za majetek) + 363 Kč (navýšení za pohledávky a nároky) + 1 130 Kč (navýšení za dietu)].

f) Pobírání příspěvku na živobytí déle než 6 měsíců

Jsou zde vyloučeny osoby, u kterých není vyžadována aktivita (§ 3 odst. 1 písm. a) body 1až 10). Částka živobytí se u nich nesnižuje. Dále pak u osob, které mají nárok na podporu v nezaměstnanosti, při rekvalifikaci, které se prokazatelně účastní na projektech organizovaných krajskou pobočnou Úřadu práce České republiky, které jsou výdělečně činné, které jsou invalidní ve druhém stupni a které vykonávaly veřejnou službu v rozsahu alespoň 20 hodin v kalendářním měsíci. V komentáři Beck, Grunerová a Pavelková uvádějí, že doba 6 kalendářních měsíců po sobě jdoucích se počítá od účinnosti zákona č. 367/2016 Sb., kterým se mění zákon o pomoci v hmotné nouzi, tzn. od 1. února 2017, a to po celou dobu pobírání příspěvku na živobytí. Částka živobytí se sníží na existenční minimum u osoby, která pobírá příspěvek na živobytí 6 po sobě jdoucích kalendářních měsíců, poprvé v měsíci srpnu 2017, a to za předpokladu, že byly ve všech předcházejících 6 kalendářních měsících splněny podmínky snížení.

U skupiny f) platí že: Částka živobytí = existenční minimum + částka za dietní stravování.

Příklad:

Osoba pobírá dlouhodobě dávku hmotné nouze příspěvkem na živobytí od května 2016. Od února 2017 do konce měsíce července 2017 nepatří ani jeden měsíc mezi osoby vyloučené ze šesté skupiny. Jelikož tato osoba v srpnu 2017 pobírá příspěvek na živobytí déle než 6 po sobě jdoucích kalendářních měsíců a plní veškeré podmínky ke snížení částky živobytí na existenční minimum, mění se její částka živobytí v srpnu 2017 na částku životního minima. Pokud bude osoba v srpnu 2017 patřit mezi osoby vyloučené ze šesté skupiny (např.

v srpnu 2017 vykoná veřejnou službu v rozsahu alespoň 20 hodin, nebo v srpnu 2017 bude osobou dočasně pracovně neschopnou), v září se jí částka živobytí navýší. Pokud tato osoba v září 2017 nebude opět patřit mezi osoby vyloučené ze šesté skupiny, částka živobytí se jí v říjnu 2017 opět sníží na částku existenčního minima.

g) Ostatní osoby neuvedeny výše

Do skupiny g) patří ostatní osoby, které nejsou uvedeny v žádném z předchozích písmen.

U těchto osob platí, že: Částka živobytí = existenční minimum + částka za vlastní práci + částka za pohledávky a nároky + částka za majetek + částka za dietní stravování.

Příklad:

Žadatelka o dávku pomoci v hmotné nouzi příspěvek na živobytí je vedena v evidenci uchazečů o zaměstnání. Má uplatněné veškeré nároky a pohledávky, nemá stanovenou dietu od odborného lékaře a žádný majetek. Žadatelka si aktivně hledá zaměstnání. Bydlí sama, v okruhu společně posuzovaných osob nemá nikoho, tudíž je posuzována samostatně. Částka živobytí u ní činí 3 410 Kč [2 200 Kč (existenční minimum) + 484 Kč (navýšení za vlastní práci) + 363 Kč (navýšení za majetek) + 363 Kč (navýšení za pohledávky a nároky)] (Beck, Grunerová a Pavelková, 2019).

Příloha č. 2: Projekty organizované ÚP

Dobrý den,

jmenuji se Hana Skálová, pracuji jako sociální pracovník na ÚP v České Třebové na agendě hmotné nouze (momentálně na mateřské dovolené). Jsem studentkou Univerzity Palackého v Olomouci, oboru sociální práce. Téma mé bakalářské diplomované práce je: Změny v praxi pomoci v hmotné nouzi po novelizace zákona. Tímto Vás chci poprosit o spolupráci při vypracování této práce zodpovězením údajů v přiložené příloze. Vše je zcela anonymní a data budou použity pouze pro účely spojené s touto prací.

Děkuji za spolupráci.

S pozdravem

Hana Skálová

Počet všech osob v hmotné nouzi z ÚP České Třebové účastněných projektů

Tabulka níže obsahuje údaje, které vyplnili vedoucí oddělení projektů EU, KrP ÚP v Pardubicích.

Projekty 2016	Počet osob v HN z České Třebové	
prosinec	Záruky pro mladé	0
	Nový start pro aktivní život	0
	Návrat do práce	0

Projekty 2017	Počet osob v HN z České Třebové	
leden	Záruky pro mladé	0
	Nový start pro aktivní život	1
	Návrat do práce	0
únor	Záruky pro mladé	0
	Nový start pro aktivní život	0
	Návrat do práce	0

březen	Záruky pro mladé	0
	Nový start pro aktivní život	0
	Návrat do práce	2
duben	Záruky pro mladé	0
	Nový start pro aktivní život	0
	Návrat do práce	0
květen	Záruky pro mladé	0
	Nový start pro aktivní život	0
	Návrat do práce	0
	Cvičná firma	0
červen	Záruky pro mladé	0
	Nový start pro aktivní život	0
	Návrat do práce	0
	Cvičná firma	0
červenec	Záruky pro mladé	0
	Nový start pro aktivní život	0
	Návrat do práce	0
	Cvičná firma	0
srpen	Záruky pro mladé	0
	Nový start pro aktivní život	0
	Návrat do práce	0
	Cvičná firma	0
září	Záruky pro mladé	0
	Nový start pro aktivní život	0
	Návrat do práce	0
	Cvičná firma	0
říjen	Záruky pro mladé	0
	Nový start pro aktivní život	0
	Návrat do práce	0
	Cvičná firma	0
listopad	Záruky pro mladé	1
	Nový start pro aktivní život	0
	Návrat do práce	0
	Cvičná firma	0
prosinec	Záruky pro mladé	0
	Nový start pro aktivní život	0
	Návrat do práce	0
	Cvičná firma	0

Projekty popisují z internetového zdroje MPSV (2019). V závorce je vyznačeno období, po které se projekt uskutečňuje.

Záruky pro mladé v Pardubickém kraji (1. 2. 2016 – 31. 12. 2021)

Cílem projektu je snížení nezaměstnanosti a zvýšení samotné zaměstnatelnosti cílové skupiny (mladí do 29 let včetně v Pardubickém kraji), zlepšení jejího postavení na trhu práce a zvýšení jejího uplatnění na trhu práce pomocí aktivit projektu. Aktivity představují výběr účastníků do projektu individuální poradenství, skupinové poradenství, rekvalifikační kurzy, vyhledávání uplatnění na trhu práce, dotovaná místa v podobě Odborné praxe či Práce na zkoušku a doprovodná opatření.

Nový start pro aktivní život v Pardubickém kraji (1. 2. 2016 – 30. 6. 2022)

Projekt je zaměřen na zvýšení zaměstnatelnosti a zaměstnanosti ve zvolené cílové skupině (uchazeč o zaměstnání do 25 let věku a nad 50 let + evidence min. 4 měsíce) a také na zvýšení šance k uplatnění na trhu práce. Pokud se uchazeč uplatní na trhu práce, změna by mohla vést ke zlepšení sociálního statusu i celkové finanční situaci dané domácnosti, případně osoby, která o sebe samostatně pečuje. Cílem je eliminovat negativní jevy, které na cílovou skupinu může mít dlouhodobá nezaměstnanost či evidence na úřadu práce – ztráta motivace, sociálních jistot apod. Projekt zajišťuje nabídku vzdělávacích kurzů, a zároveň individuální přístup k účastníkům projektu. Základním principem projektu je rozšíření dovedností a kompetencí jednotlivce, poskytování širších a komplexních služeb od motivačních, poradenských a vzdělávacích aktivit až k podpoře pracovních míst.

Návrat do práce v Pardubickém kraji (1. 2. 2016 – 30. 6. 2022)

Projekt pomáhá účastníkům hledat zaměstnání. Osoby pečující o děti do 15 let věku a také osoby se zdravotním postižením či omezením jsou v současné době skupinami uchazečů o zaměstnání, které jsou obtížně zaměstnatelné.

Cvičná firma v Pardubickém kraji (1. 5. 2017 – 30. 6. 2022)

Pomocí tohoto projektu si cvičné firmy lze vyzkoušet, jako takové „první kroky“ budoucího podnikatele. Chráněné prostředí simuluje fungování skutečné firmy v podmínkách tržního hospodářství. Absolvování kurzu umožní jeho účastníkům zvýšit potřebné znalosti a dovednosti. Tento kurz je pro uchazeče o zaměstnání se zájmem o zahájení samostatně výdělečné činnosti.

Příloha č. 3: Počet výplat klientů

V tabulce je znázorněna měsíční výplata dávek příspěvků na živobytí mých klientů od prosince 2016 do prosince 2017 a výpočet průměru měsíčních dávek.

Měsíční výplata dávek příspěvků na živobytí mých klientů		
měsíc	Počet	
prosinec	76	
leden	69	
únor	74	
březen	70	
duben	61	
květen	57	
červen	63	
červenec	47	
srpen	48	
září	42	
říjen	43	
listopad	46	
prosinec	49	
celkem	745 / 13 = 57	